

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ad annum Christi 1563

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1771

VD18 90118618

Liber CLXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66653](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66653)

XIV.

prius
eralem
tea ab
adju-
atores
aringio
Episco-
s Italis
d quia
haud
nperi-
at, ac
nt, ut
trover-
a Pon-
t in ea
n peri-
noc pa-
tis ac-
equam
& Ora-
ad ho-
utatos
ingius,
Præsi-
s vero
oco

ISTO-

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

CONTINUATÆ

LIBER CLXV.

PIUS IV. PONTIF. MAXIMUS,
FERD. I. OCC. IMP.

§. I.

Articulus circa Episcoporum electio- nem ad aliam Sessionem re- missus.

Interea Legati illos Synodi Patres, quos Concilium ad efformanda Reformationis decreta selegerat. accersabant, dato eis negotio, ut sententias a singulis Præsulibus prolatas super decretis per ipsos digestis restringerent juxta majoris partis consensum: ast quod spectabat ad electionem Episcoporum, necesse fuit ad aliam Sessionem rem protrahi: etenim præter varias difficultates in singulorum sententiis allatas circa hoc Decretum, quod ordine primum erat, Melchior Cornelius

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.
Pallav. l. 21.
c. 8. n. 1.

Hist. Eccles. Tom. XLVI, Y Lusit

Sæcul. XVI. Lusitanus Senator plura adhuc alia con-
A.C. 1563. gessit dubia, eaque Patribus ad hoc ex-
 amen destinatis communicavit, ostendens, quod quo magis Principum arbitrium in Episcopis nominandis minueretur, tanto magis multiplicaretur numerus prærogativarum, quæ ad hujusmodi gradum necessariæ forent: quare prosequeretur Senator, in dies magis experimento probatur, quod Pontifici longe minus, quam ceteris imputari valeat cunctatio in reformationis negotio, prout perperam hic a nonnullis infimulatur, dum tamen ardentè pium hoc opus promovere quidem exoptat, sed plurima obstacula prævidet. Ceterum cum Cardinalis Lotharingius, cui Patrum complures adhærebant, auctor fuisset, ut ex antiquissimis Ecclesiæ temporibus repeteretur ratio, qua varia diversorum Ordinum minorum munia innovari possent, idcirco huic negotio non sine maximo studio desudatum est, eo consilio, ut hujus rei summa in aliis Decretis apponeretur. Verum in postremo cœtu aliud consilium susceptum est, cum expenderetur, quod post tantam consuetudinum varietatem, quam fert diuturnus temporis cursus, difficulter fieri posset, ut pristinus singulorum ritus Ecclesiis integer redderetur: fatius igitur esse judicatum eorum no-

mina

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

mina recensere, & illorum usum generaliter commendare ad secundi capitis finem: præcipue vero, quoad fieri posset, opportune curandum, ut per emendationis decreta hi Ordines in usum revocarentur.

§. II.

*Caput de titularibus Episcopis deletum,
& Seminaria approbata.*

Pariter sublatum est illud decreti caput, cujus decisio jam parabatur contra novam Episcopos ad merum titulum creandi consuetudinem: credebatur enim, quod Ecclesiæ necessarius esset moderatus quidam numerus Episcoporum, quibus citra sui gregis detrimentum liceret subservire aliis in suffraganeorum munere, & alii a Romanorum Pontifice tanquam Legati Apostolici decerni, vel ad alias Episcoporum functiones adhiberi valerent.

Pallav. n. 2.
& 3.

Præ ceteris etiam comprobatum est, ut Seminaria instituerentur, adeo, ut complures affirmarent, quod si nullus alius fructus ex eo Concilio decerptus fuisset, solus hic labores omnes & incommoda in Ecclesiæ utilitatem tolerata compensaturus esset, cum id unicum sit adjumentum, quod efficax ad reparandam collapsam disciplinam agnoscebatur, cum certa sit regula, in

Sæcul XVI.

A. C. 1563.

omni Republica tales haberi cives, quales educantur: cum autem pro proxima Sessione tranquille celebranda firmam inter Patres unionem revocare adlaboraretur, novus interea tumultus suscitabatur, occasione nata ex loci prærogativa, de qua Franciæ & Hispaniæ Oratores contendebant tanta animorum vehementia, ut tot annorum labore partus hucusque fructus exinde deperdi timeretur.

§. III.

*Controversia de loci prærogativa
rursus inter Hispaniæ, & Franciæ
Oratores suscitata.*

*Pallav. c. 2.
Thuan. hist.
sui temp. l. 3p*

Equidem Francia, prout jam alibi memoravimus, hujus juris possessionem a tempore hominum memoriam excedente & quidem in omnibus Europæ Aulis jactitabat, illiusque juris monumenta in pluribus historicis reperiri contendebat: nihilominus Lunensis Comes insuperhabita litis compositione inter ipsum & Galliarum Oratores interta de loco sibi in Congregationibus assignato questus suscitabatur, quam sedem occupaturus esset in Ecclesia, dum in festis solemnibus res divina perageretur, cum tunc circa incensi ritum ac pacis osculum novæ, eæque graves emer-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

mergere possent difficultates. Frustra Synodi Præsides hanc litem componere studebant, eo quod Comes Hispanus nihil admittere vellet, cujus indicio tanquam inferior haberi posset, vicissim quoque Galli omnem locum acceptare renuebant, vi cujus æquali cum Hispanis honore non potirentur: hinc Synodi Præsides, cum Lunensis Comes locum sibi, suoque Regi honorificum in præfatis solemnitatibus deprecari non desisteret, denuo Pontificem consuliebant, ab eo efflagitantes, ut ipse desuper nova mandata daret.

§. IV.

Pontificis epistola ad Legatos in favorem Hispani Oratoris.

Annuit summus Pontifex, ac die nona Junii sequentem transmisit epistolam: „Regis Catholici Oratores enixe nos efflagitant, ut sicut assignatus ipsis locus est in Conventu, & Sessione, ita in Solemnibus Sacrificiis honor pacis ac Thuris eisdem exhibeatur, adeoque nullum inferatur eorum prærogativis detrimentum; aliter enim Lunensem ad discessum coactum iri exponunt, nobis quippe intelligentibus, præcipuum id temporis fundamentum ad Fidem Catholicam sustinendam in Hispaniæ Rege, ejusque ditionibus situm

Pallav. l. c.

Sæcul. XVI. "tum esse, ea illi denegare non licuit.
A. C. 1563. "eapropter efficietis, ut tunc quo tempore
 "pacis, ac Thuris cæremonia Regis Chri-
 "stianissimi Oratoribus exhibebitur, per
 "alium Ministrum Lunensi exhibeatur:
 "in quo ea utemini dexteritate, quæ
 "vobis opportuna videbitur, dummodo
 "hæc jussa omnino perficiantur, atque
 "hæc omnia intelligantur absque detri-
 "mento jurium utriusque partis: de-
 "mum pro viribus pergite in disciplinæ
 "legibus sancendis, quo nihil gratius
 "præstare nobis poteritis, prout jam
 "sæpius, fatisque luculenter vobis signi-
 "ficavimus. „

§. V.

*Bincæ epistolæ Pontificis literis a Car-
 dinale Borromæo adjunctæ.*

Hanc Pontificis epistolam duæ insu-
 per a Cardinale Borromæo exar-
 ratæ comitabantur: quarum prima die
 nona, altera vero duodecima Junii erat
 data, atque in illa præcipiebatur,
 ut non modo profundissimum silentium
 cum singulis excepto Lunensi serve-
 tur, sed etiam maxima, qua fieri
 posset dexteritate res perficeretur: com-
 mittebatur etiam electio Ministrorum,
 qui in pacis signum iconem deosculan-
 dam, necnon Thuris suffimentum essent
 exhibituri, in altera vero epistola dice-
 batur

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

batur, haud gratum Pontifici futurum, si legati ea agendi ratione uterentur, quam in prioris mandati executione tenuissent, dum palam edixerant, id jussu Pontificis factum fuisse, unde Synodus dissolvenda pene fuit: idcirco cum ad rem ventum esset, oporteret exponi, id quidem jussu Pontificis agi, ita tamen, ut simul etiam palam fieret, id a Rege quoque Catholico postulari, ne Comes Lunensis Tridento secedendi ansam quæreret.

Legati acceptis hisce Papæ mandatis, die vigesima secunda Junii ea de re certiozem reddebant Lunensem Comitem, qui sibi satisfactum testabatur, nihilominus Legatos rogabat, ut per Dracovitium Quinqueecclesiensem Episcopum Cæsaris atorem Lotharingii Cardinalis animum explorarent, eique proponerent, decisum esse, ut duplex thuribulum, ac duplex imago deosculanda exhiberetur, hocque concordiam revocandi medium a Cæsare jam antea fuisse propositum. Itaque Dracoviti- us hac de re agebat cum Cardinale, qui tamen hanc propositionem mox rejecit: unde ille ad aliud moderamen progressus exponebat, ut eo die illorum neutri pax, & thus exhiberetur, quæ ratio ætate Julii III. usurpata est, ad evitandam contentionem inter Oratores

Sæcul. XVI. A. C. 1563. Lusitanum, & Hungarum. Verum neque id Lotharingio Cardinali probatum, qui tandem interrogatus a Dracovizio, quodnam ipsi consilium occurreret, non tanquam Gallo, sed tanquam Cardinali, bonique publici studioso, duo protulit: quorum alterum, ut Lunensis Comes accederet ad Sessionem nonnisi sub finem Sacrificii, & peractis jam illis ritibus, de quibus erat inter Oratores contentio: alterum vero erat, ut thus & pacis honor exhiberetur Lunensi Comiti post cunctos reliquos Oratores, cum per id nihil dignitatis eidem detraheretur: quemadmodum enim sedebat in loco sejuncto ab ordine reliquorum, ita ipsi liceret omni suo jure illæso honores illos excipere, postquam eos universo reliquorum ordini Ministri præstitissent, idque comprobari posse aiebat exemplo illic citra omnem controversiam usurpato: siquidem nec Orator laicus Cæsaris, neque Gallici Oratores dedignabantur thus, ac pacem recipere post Oratores Poloniæ, & Sabaudia, eo quod hi essent Ecclesiastici, adeoque in diversa serie confidentes.

Verum nihilo magis Dracovizio hæc placuere consilia, quæ Lotharingius proposuit, quam antea Lotharingio a Dracovizio exposita: quapropter Quinquæ ecclesiensis Episcopus Legatis significabat,

bat, nullam concordiae spem reliquam esse. Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

§. VI.

Lunensis Comes insciis Gallis ex improvise Ecclesiam accedens.

Hac relatione percepta eo consilium abiiit, ut Gallis insciis, nilque cogitantibus res perficeretur: id autem hac ratione factum: die vigesima nona Junii Divo Petro sacra Oratores, ac plurimi Præsules ad Præsidium ædes conveniant, eosdem ad Ecclesiam comitaturi, cumque prope essent, ut e domo sua egrederentur, clam eisdem insinuatam, quod Hispaniæ Orator pariter Templum adire pararet, quibusdam suæ Nationis Prælati stipatus. Re percepta Legati secreto sacrorum rituum Magistrum jubebant, ut ad Sacristiam sedem quamdam deferri, atque exteros duos Presbyteros acciri curaret, qui eodem tempore, quo Altaris Ministri exirent, & ipsi e Sacristia egrederentur, atque tam æquali gressu cum illis incederent, ut incensum, & pacis signum eodem prorsus momento Franciæ simul & Hispaniæ Oratoribus juxta Pontificis mandata exhiberentur. Hæc consilia Gallos, qui apud Præsides erant, tum adhuc latebant, nec quicquam eis suboluit, donec ad Ecclesiam delati essent:

*Pallav. c. 8.
num. 7.
Visconti t. 2.
Lett. 48.
pag. 122.
Thuan. l. 36.
num. 6.*

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

verum suas vix sedes occupabant, cum illico Hispaniæ Oratorem ingredi cerne-
rent, Missa nondum incæpta, quæ eo die ab Astensi Episcopo Sabaudia Ducis Oratore celebrabatur: afferebatur ergo quantocius e Sacrario sedes quædam rubra serico contexta pro Hispano Oratore, ac illa prope columnam Cathedralis Ecclesiæ in superiori parte, ubi ea res peragebatur, collocatur inter Madrutium Cardinalem, & primum Patriarcham, atque exiguo sejuncta intervallo a sublimioribus sedibus, quæ pro Cardinalibus erant destinatæ: itaque Comes mox hanc sedem occupat, adeo, ut velut e regione Oratorum Laicorum confideret; nam Oratores Laici alibi locum obtinebant ad dexteram Præsidum collocati.

§. VII.

Gallorum indignatio, ac tumultus inde inter Patres suscitatus.

*Pallav. l. c.
Sarp. p. 701.*

Hæc rei novitas non parum commovebat Gallos, atque inter eos Leutharingius Cardinalis acriter coram Legatis querebatur, præsertim eam ob causam, quod ne verbo quidem antea fuerit admonitus, & Pontificis iussa silentio adeo religioso celarentur. Inde mox ingens inter Patres murmur excitabatur: sed majorem suspicionibus, sermo

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

fermonibusque sinistris materiam præbebat sequens agendi ratio, quippe Franciæ Oratores aliquantulum inter se miffitantes a cæremoniarum Magistro ad se accersito percunctati sunt, quid agere cogitaret de Thuris, ac pacis ritu, auditoque ejus consilio, quod hac in re exequi decrevisset, illum ablegarunt ad Legatos, palamque querebantur, quod Lunensi Comiti honor tribuere-
tur, qui in Franciæ præjudicium cederet, quin tamen antea vel Lotharingus Cardinalis, nec alius quisquam ex Regis Christianissimi Ministris vocatus, ac auditus fuisset. Horum Oratorum querelis Lotharingus Cardinalis, qui penes Legatos confidebat, plura adhuc addidit, adeo, ut mutua hæc concertatio usque ad sacri Evangelii finem perduraret, quinimo Lotharingus etiam hæc effutire audebat: „Galli disertis verbis jussi sunt ad Synodum provocare, ac reclamare adversus Pium IV. quem non legitimum Pontificem esse utpote per simoniam electum credunt, imo penes Reginam Franciæ Administratricem literæ exstant proprio Pii IV. chirographo exaratae id evidenter comprobantes. (*) His

(*) En! quam cito ob privatam indignationem causam

Sæcul. XVI
A. C. 1563.

„His addebant Galli: „Etiam si Pius
„sit Pontifex legitime electus, nos ta-
„men ab eo appellabimus tanquam a
„Pontifice Tyrannico, qui exauctorari
„meretur ob publicam injustitiam, qua
„Regem pupillum quodam jure spoliare
„attentat, quo tamen absque contro-
„versia per plura sæcula fruebatur, &
„id ne audita quidem illius causa.
Pariter Franciam se junctum iri a Pii IV.
obedientia minitantes, palam profite-
bantur, se nunquam in Papæ obse-
quium reversuros, donec alius æquior
Pontifex spoliatum Regem redintegra-
ret: nec his contentus Cardinalis Lo-
tharingius insuper prædicebat, cunctos
Franciæ Prælatos Tridento recessuros,
ac Religionis negotia intra Regnum vel
per proprias Nationis Synodos, vel alia
meliori ratione procuraturos.

§. VIII.

causamque mere profanam ab hisce Viris Pon-
tifex pro illegitimo, ac simoniace electo ha-
betur, qui tamen ab iisdem jam, atque ab uni-
versa Ecclesia per quatuor omnino annos tan-
quam legitimus ac minime dubius colebatur:
Ita nempe familiaris evasit illegitimi Pontifi-
catus obtentus ad exercendam ultionem in
Pontifices excogitatus! Ad hæc tamen obse-
rvat Pallavicinus, hæc verba fuisse *veluti ex-
plosum tormentum strepitu quidem horribile, sed
pila non validum.*

§. VIII.

Sæc. XVI.
A. C. 1563.

Legati sub sermone cum ceteris ad Sacristiam recedentes.

Equidem Muglitzius, & Dracovitius, qui tanquam primi Oratores Ecclesiastici Legatis proximi confidebant, nullum non movebant lapidem, ut animos placarent: denique cum concio recitato sacro Evangelio inchoanda esset, ac secreta indignatio in generalem strepitum degenerans per totam Ecclesiam resonaret, Præsides in Sacristium se contulerunt unacum duobus Cardinalibus Lotharingio, & Madrutio, necnon Cæsaris & Poloniæ Regis Oratoribus. Tum Lotharingius acciri voluit Ferrerium Archiepiscopum Senonensem, & Episcopum Aurelianensem, qui ad illum locum convenerunt unacum Guerrero Granatensi Archiepiscopo, qui eis retulit, se fuisse cum Comite Lunensi collocutum, hunc vero optare, ut mandata Pontificis executioni darentur, cum eis omnino insistere vellet. Nihilominus Legati, cum eodem Guerrero percepissent, quod Comes amicitiam cum Gallis abrumpere a Rege Catholico prohibitus fuisset, hinc censebant, cautius esse procedendum, ne Synodus dissolveretur, ac simul honor

*Pallav. c. 8.
um. 8.
Mem. pour
le Conc. du
Tsente dans
la relat. du
I. Juill.
pag. 453.*

Sæcul. XVI. nor, & supremi Pontificis dignitas illæsa
 A.C. 1563. fervaretur.

§. IX.

Galli suæ opinioni pertinaciter infestentes, ac cedere renuentes.

Ex altera parte, cum Galli sua oppositione, ac minis continuato fervore tumultuarentur, Legati nil intentatum relinquebant, ut illos placarent: unde Moronus illis fidem fecerat, quod ipsorum jura nequaquam hac in occasione essent violata, cum jam ad Synodi initium non modo fuisset sancitum, quod quiscunque sedendi ordo nullius juri quicquam deroget, sed insuper etiam per privatam epistolam a Pontifice declaratum, quod Hispaniæ Regis Orator, ut aliis cedat, invitatus non posset, ac aliunde Galli, cum jam antea consensissent, ut hic extra ordinem sederet, pariter consentire valerent, ut eidem incensum, & pacis osculum extra ordinem ac præter morem adhiberetur. (*) reponebant tamen Galli, quod inter Franciæ, & Hispaniæ Oratores honoris æqualitatem poni, nequaquam permittere valerent, si vero utrique incensum, pacisque osculum eodem

(*) Ex hac ratione manifeste elucet querendi causam fuisse quæsitam, non datam.

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

eodem omnino tempore adhiberetur, hoc idem foret, ac si prærogativæ possessio Hispanis affereretur, eisque novus titulus quodammodo tribueretur: ferventibus autem hisce dissidiis absolvebatur fermo, ac ille, qui rem Divinam peragebat, diu expectare coactus est, priusquam Symbolum Apostolicum in Missa inchoare posset.

§. X.

Granatensis Archiepiscopus ad Lunensem Comitem fledendum missus.

Denique Præsides, ut ab hac controversia se expedirent, Granatensem Archiepiscopum inducebant, ut is Lunensem Comitem rogatum adiret, quatenus hic tum nulli omnino incensum, pacisque osculum præberi consentiret, hacque ratione Gallis reclamandi obtentus adimeretur, facta tamen Comiti fide, quod tunc si postulaturus esset, ut Pontificis jussa circa incensum, & pacis osculum eodem tempore utrique dandum executioni mandarentur, Legati id facere parati essent. Comes hac declaratione contentus assensit, ut nec pax, nec thus hac vice adhiberetur, sibi tamen semper integrum esset, jubere, ut Papæ mandatum in opus deduceretur,

Sæc. XVI.
A. C. 1563.

retur, si occasio magis propitia sese offerret.

§. XI.

*Nec pax data, nec incensum adhibitum ex
Comitis & Gallorum assensu.*

*Pallav. c. 8.
num. 9.*

Cum ergo pariter Galli utrumque humeritum omitti consentirent, insuperpetebant, ut non modo Oratorum nulli, sed neque Legatis, Cardinalibus, aliisque Prælati pax & incensum præberetur: id etiam eorum precibus datum: itaque hac concordia inita Legati ad Ecclesiam rediere, ubi Sacrificium Missæ continuabatur, eo autem absolute Lunensis Comes, qui pro more suo omnibus posterior e conventibus excesserat, ipsam Crucem præibat.

§. XII.

*Paleottus ad Gallorum oppositionem
respondere jussus, sed id mun-
ris recusans.*

*Pallav. n. I.
cap. 9.*

Eadem die omnes Principum Oratores adiere Legatos, alii jus suum defensuri, alii litem componere parati. Præfides vero singulis respondebant, sibi non licere obedientiæ, quam Papæ jussis deberent, deesse: cum autem prævideretur, quod Galli suas oppositiones interponere haud cunctaturi essent,

Sæcul. XVI.
A.C 1563.

sent, hinc Simonetta Cardinalis Ga-
brielem Paleottum accersens, eidem
Pontificis iussa communicabat, signifi-
cans, ut responsi exemplum digereret.
Ast Paleottus respondit: mihi videtur,
divino obsequio, ac bono Ponti-
ficis adversari, quod absque necessi-
tate ignis immensus, & forsitan inex-
tinguibilis accendatur: cum aliunde
cuncti Synodi Patres obortis lacry-
mis Gallix schisma contra Ecclesiam
Romanam prævideant, & Orator Polo-
nix prænuntiaffet, una cum Gallix jactu-
ra Poloniam perditum iri: ad hæc Simo-
nettareposuit, mandato Pontificis tam di-
ferto legatos urgeri, ut eorum munus
esset, non prudentiam in expendenda
re, sed obsequium in ea perficienda exer-
cere, adeoque auxilium ab eo, non
consilium peti: verum rursus Paleot-
tus in responsis dabat, quod suam ope-
ram conferre nollet ad id, ex quo Ec-
clesiæ ruinam imminere prævideret,
atque in tali eventu potius Dei, qui
Pontifice & quocunque alio Principe
superior est, quam Papæ voluntati ob-
temperare vellet: cum schismati in Ec-
clesia ansam præbere, ab ipso Deo pro-
hibitum esset, aliunde vero omnes Ju-
rium Interpretes unanimi suffragio de-
clararent, quod hominis præceptum
nullam vim obtineat, si in ejus exe-
cutione

Hist. Eccles. Tom. XLVI.

Z cutio-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563. cutione tam gravis conditionum mutatio emergit, ut Superior, qui eam non prævidit, si tamen eam prævidisset, sua jussa revocaturus, merito præsumi possit.

§. XIII.

Papa de sinistro rei successu per Legatorum literas edocuit.

Pallav. c. 9.
num. 1.

Ejusdem quoque opinionis erat Boncompagnus æque, ac Navagerus Cardinales, quos Simonetta ad idem negotium accerferat: quapropter ceteri Legati ad Papam hæc perscribere decreverunt: „Hoc facinus displicuit non modo illis, quibus potissimum intererat, sed etiam Lusitanis, ac Hispanicorum nonnullis, qui censabant, haud æquum esse, quod Rex pupillus nequidem auditus ab avita possessione detrudatur: præcipue cum nec Ferdinandus Philippus. Patruus in sua Aula, imo nec Pontifex in sua Curia, ubi tamen majori libertate quam in Synodo uti potuisset, Hispaniæ Oratorum primum locum attribuere voluerit, insuper nuntiatum est nobis, Gallis Oratoribus esse in animo nos adire, ac declarare, quod libertas, ac securitas toties a Pontifice promissa non inveniretur, eoquod Patribus non auctoris pro summo imperio atque auctoritate

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

ritate novitas primogenito Ecclesiæ
 „Filio tantopere noxia introduceretur.,
 Insuper Legati hæc addebant: „hæc
 „actio non modo tanquam injusta, sed
 „& ut noxia a Gallis damnatur, qui
 „suam oppositionem prima die Domi-
 „nica proferendam jam parant, altera
 „die e Synodo discessuri: quinimo mi-
 „nitantur iidem, quod in ipsius Pon-
 „tificis caput infidias struere, eumque
 „tanquam simoniace electum, atque
 „schismaticum traducere, eoque exau-
 „ctorato alium Papam creare velint,
 „jactitantes, quod perverso eorum con-
 „silio omnes Septentrionis populi ac-
 „cessuri essent: aliunde vero rumor in-
 „valescit, quod Papa ideo hanc agendi
 „rationem teneret, ut dissoluta hac Sy-
 „nodo haud amplius emendationi in-
 „cumbere cogeretur, proin ipsemet
 „ponderaret, an consultum foret,
 „executionem urgere illius mandati,
 „ex quo tam gravis offensio oriri possit,
 „quæ nequidem a nobis prævisa fuit,
 „dum a Pontifice suam voluntatem a-
 „periri efflagitavimus: insuper prompta
 „est Hispaniæ Ministris excusatio, cum
 „hi hanc telam non exorsi sint, nisi quia
 „tot inde tumultus fuscitari haud præ-
 „vidissent., Denique Legati, ne se tan-
 „quam imbecilles, minusque constantes o-
 „stenderent, mandati Pontificii executio-

Z 2

nem

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

nem, si eam urgere velit Pontifex, pollicebantur, interea vero rem protrahere vellent, donec responsum ab eo accepturi essent: præterea nuntiabant, quod Lotharingius Mussotum, quem a secretis habebat, ad Papam ablegarit, qui exposita rei serie in Franciam redeundi facultatem petiisse dicebatur.

§. XIV.

Lotharingii Cardinalis epistola ad Papam circa hoc negotium.

Pallav. c. 9.
num. 2.
Mem. p. 448.

Enimvero Mussotus die trigesima prima hujus Mensis, Legatorum Tabellario nondum abeunte, viam arripuerat, quadam Lotharingii Cardinalis epistola eodem die ad Papam data munitus, cujus tenor erat sequens: „Beatissime Pater! verbis exprimere nequeo animi mœrorem, quo die vigesima nona hujus Mensis afficiebar, quod Sanctitatis vestræ Legati re non communicata consenserint, ut Lunensis Comes Missam accederet, & deliberatione prius inter eos habita prout mihi nuntiatum est, hi eidem locum in Ecclesia assignarint, eique incensum & pacem eodem tempore, quo Franciæ Oratoribus, præberi permiserint, quæ res merito innovatio, ac pristinæ consuetudinis semper observatæ mutatio

„appele

Sæcul. XVI;
A.C. 1563.

„appellari valet, non sine præjudicio
 „nostri Regis introducta. Ceterum haud
 „tacendum esse arbitror in tanti mo-
 „menti negotio, nam cum Sacræ Sedis
 „membrum, atque addictus Sanctitatis
 „vestræ servus sim, mearum partium
 „esse existimo, ut cum omni submissio-
 „ne debita exponam, quod valde mi-
 „ratus sim, a Sanctitate vestra rem esse
 „præceptam, ex qua inter potentissi-
 „mos Christianæ Reipublicæ Principes
 „bellum oriri, Francia a Sacræ Sedis
 „obsequio avelli, ac schisma, quo nul-
 „lum in Ecclesia magis funestum huc-
 „usque fuit, oriri posset, hinc rogo,
 „ut Sanctitas vestra perbenigne conce-
 „dat, quatenus cum omni, qua possum,
 „moderatione libere mentem meam
 „circa hoc negotium promam, singula
 „verba Sanctitatis suæ iudicio, ac cen-
 „suræ subjiciens. Obsecro itaque, ut
 „teneram Regis mei ætatem, & præ-
 „clara suorum Prædecessorum obsequia
 „Sedi Apostolicæ præstita ponderare,
 „atque exinde commensurari velit gra-
 „vitatem injuriæ, quæ Regi inferretur,
 „si a summo Pontifice, qui communis
 „Pater, ac pupillorum Protector est,
 „prærogativa quædam, qua nemine con-
 „tradicante ejus Majores tranquille frue-
 „bantur, eidem causa non audita aufer-
 „retur: enimvero fat mirum videtur, quod

Z 3

„Sancti-

Sæcul. XVI.
A.C 1563.

„Sanctitas vestra Concilio ejusmodi sen-
tentiam, quin prius partis contendem-
tis rationes exceperit, quodammodo
præscribere, atque consentiente eo-
dem Concilio tantum damnum pupil-
lo Franciæ Regi inferre voluerit. Ju-
dicio Sanctitatis vestræ relinquo, an
ejusmodi agendi ratio commendari
mereatur: porro id unice addam, quod
tunc nisi magna prudentia, ac pietas
comitis Lunensis, & nostra moderatio
obstitisset, ex culpa Legatorum acci-
dere potuisset, ut Patres hunc diem
festum sane funestissimum, ac infeli-
cissimum reddidissent omnium, quos
Christiana Respublica, vel unquam
deploraverat..

„Verum ab hisce abstineo, sed uni-
ce cum modestia, ac humilitate queror,
quod Sanctitas vestra per Legatos suos
& Musottum, quem ab epistolis ha-
beo, mihi significari jusserit, quod
tantam in me fiduciam reponeret, ut
omnia in Concilio agenda mihi com-
municari voluerit, & nihilominus ni-
hil eorum scio, imo potius contra-
rium: non id tamen mihi molestum
accidit, cum unice ad Sanctitatis ve-
stræ obsequia intentus sim: verum ac-
crius me offendit, ac summopere di-
splicuit, quod Legati vestri sub vio-
lata obedientiæ poenis prohibiti fue-
rint,

„rint, ne quid ex iis, quæ tamen me pri-
 „vatum concernunt, mihi communica-
 „rent: exinde autem sat aperte elucet,
 „quantam Sanctitas vestra in me diffi-
 „dentiam posuerit, cum ea etiam ne-
 „gotia, in quibus utiliore, quam ce-
 „teri omnes, operam impendere potuis-
 „sem, mihi communicari noluerit: unde
 „oritur summa doloris mei acerbitas, qua
 „affligi nec ob meam agendi rationem, nec
 „ob animum erga Sanctitatem vestram
 „propensum unquam promeritus sum.

„Nihilominus Sanctitatem vestram
 „persuasam velim, quod me ejus ju-
 „diciis subjiciam, & omnes inju-
 „rias mihi illatas, vel inferendas vel-
 „uti totidem favores recipiam, persua-
 „sus, quod hac ratione mecum unice
 „ideo agat, quia meam sibi fidem in-
 „violabili nexu addictam noscit: ea-
 „propter haud dubitanter assero, quod,
 „si hoc negotium opportuno tempore
 „mihi fuisset communicatum, omnem
 „impendissem operam, ut magis secun-
 „dus inde successus evenisset, ac nemo
 „offensus fuisset, quod tamen præstare
 „haud potuimus, cum res ex impro-
 „viso ageretur: pejorem tamen adhuc
 „exitum res fuisset sortita, nisi mea, &
 „cujusdam probi Præfulis Hispani (*)
 Z 4 opera

(*) Guerrerum significabat Granatensem
 Archiepiscopum.

Sæcul. XVI.
 A. C. 1563.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

opera intercessisset, qui Lunensi Comiti persuaserat, ut nequidem Legatis vestris incensum, & pacis osculum offerretur; certissimum igitur omnino est, quod minimum malorum, quæ contingere poterant, fuisset Synodi dissolutio, quia Legati nulla habita verborum meorum ratione omnino Sanctitatis vestræ jussa exequi decreverant. Hæc cum libertate Sanctitati vestræ exponere volui, ad id adactus a dignitatis gradu, quem in Ecclesia obtineo, necnon a Zelo, quo bonum publicum promovere studeo, si vero jura tua ad exitum deduci præceperis, nos Oratores declarabimus, quod nos, quia Sanctitas vestra officio Parentis relicto, judicis partes obire exoptat, & non auditis Galliæ Regis rationibus sententiam pronuntiat, Regemque nostrum ex superiori æqualem reddere vult, nos nunquam ejusmodi judicio consensuri, sed Regis jura tueri parati, nullaque nec Synodi, nec Personæ habita ratione, prout opportune videbitur, acturi simus. ,,

„De cetero satis probe compertum est Sanctitati vestræ, nihil minus tolerandum accidere Principibus, quam se injuria offensos cernere; unde iræ suæ cunctis modis indulgent, cunctisque rationibus oculos claudunt, & ministri

Sæcul XVI.
A.C. 1563.

"ministri eorum coguntur interdum, ut
"obsequantur Principibus ad ea, quæ sibi
"displicent, peragenda.

„Porro negotii gravitas me compel-
"lit, ut nihil diffimulans Sanctitati ve-
"stræ declarem, nullum ibi esse Præsu-
"lem aut Hispanum, aut Italum, qui ea
"de re probe edoctus hanc agendi ratio-
"nem non condemnet, ac contra Pa-
"pam vociferetur: igitur Sanctitatem
"vestram rogo per viscera Christi Domini,
"ne tot malorum Author, ac causa esse
"velit, sed potius omnes hosce tumul-
"tus dissipet, ac Synodum progredi
"sinat, siquidem illius prosper, & festi-
"nus exitus, si hoc non evenisset, spe-
"rari potuisset. Polliceor tamen, quod si
"Sanctitati vestræ a concepto Regis mei
"juribus derogandi proposito resilire pla-
"cuerit, omnes meas vires impendere
"velim, ut Synodus tranquille conti-
"nuari valeat, si autem in hanc epi-
"stolam quicquam, quod Sanctitatem
"vestram offendere possit, irrepserit,
"id in benigniorem partem vertere at-
"que Zelo adscribat, quo com-
"mune Christiani orbis emolumentum
"procurare studeo, ac illius tranquilli-
"tatem exopto, ejusque existimatio-
"nem promovere cupio. Denique haud
"absque re me facturum arbitratus sum,
"si Musotum, qui mihi a secretis, ad

Z 5

„Sancti-

Sæcul. XVI „Sanctitatem vestram ablegaverim, ro-
A.C. 1563. „gans, ut ejus verbis fidem adhibere
 „dignetur. Jam humillime exosculor
 „Sanctitatis vestræ pedes.,

Hæc epistola Italo sermone scripta
 in eodem idiomate recitatur in com-
 mentariis ad Concilium Tridentinum.

§. XV.

*Alia ejusdem Cardinalis epistola ad
 Papam.*

Pallav. l. 21. **C**um Legatorum Tabellarius paucis
c. 9. n. 4. horis post Musotti discessum evolu-
 tis iter aggredi pararet, idem Lotha-
 ringius Cardinalis eidem aliam tradi-
 dit epistolam latine scriptam, in qua
 summo Pontifici hæc exponebat: „di-
 „scellit Musotus, ut propter novos tu-
 „multus in festo Divi Petri exortos de-
 „plorandum Synodi statum Sanctitati
 „vestræ exponeret: cum autem com-
 „perirem, quod Legati pariter eandem
 „ob rem Nuntium Romam omni celeri-
 „tate decernerent, hac occasione usus
 „rursus Sanctitatem vestram exoro, ne
 „schisma in Ecclesiam inducat, pro-
 „sperum Synodi exitum perturbando:
 „de cetero credat omnino, cuncta esse
 „tranquille disposita, ut præfixa die
 „Sessio haberi possit, cunctaque decreta
 „unanimi Patrum consensu sint reci-
 „pienda, hac autem Sessione finita de
 „seculo

„seculo portu, in quo Synodus tuto
 „absolvi valeat, inveniendò agetur.
 „Itaque rogo, ut Sanctitas vestra om-
 „nem de me diffidentiam deinceps, se-
 „ponat, certaue sit de meo Zelo to-
 „tius promisso erga Dei gloriam, Sedis
 „Apostolicæ dignitatem, & ipsam quo-
 „que Sanctitatis vestræ personam. Pre-
 „cor denique Deum, ut pro sancti No-
 „minis sui gloria, ac Ecclesiæ utilitate
 „Sanctitatem vestram regere & guber-
 „nare dignetur. „

Sæcul. XVI.
 A.C. 1563.

§. XVI,

*Lunensis Comitis propositum de exe-
 quendis Pii IV. iussis a Legatis
 eidem Papæ significatum.*

Pariter Legatorum Tabellarius alteram
 simul ab eis exarratam detulit epi-
 stolam, in qua Cardinalem Borro-
 mæum rogabant, ut Pontifici signifi-
 caret, quod nunc, quamvis Lunensis Co-
 mes proxima die Dominica unacum
 ceteris Oratoribus Missam non adire
 decrevisset, nuntiatum esset, quod
 mutata animi sententia Cæsarei Ora-
 tores suam ei operam junxissent, &
 si Galli oppositionem suam producere
 auderent, ipsi eis satis graviter respon-
 dere vellent, præcipue, si minus reve-
 renter de summo Pontifice loqui præ-
 sumerent, aut minitarentur, ipsis re-
 ceden-

Pallav. l. 21.
 c. 9. n. 4.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

cedentibus hanc Synodum haud amplius continuatum iri. Insuper significabant, quod Lunensi Comiti plures adhærerent Episcopi, sique is juxta animi sui propositum agere pergeret, merito timendum esset, ne hæc contentio adhuc magis effervescat. Ceterum donec responsum ad hanc epistolam referretur, Legati nulli omnino labori parcebant, ut animos magis accendi præpedirent, ac præcipue, ne Lunensis Comes, quocum hac super re conferebant, ad extrema prolaberetur.

§. XVII.

Papæ epistola ad Legatos suos.

*Pallav. c. 10.
num. 4.*

Ad hanc epistolam summus Pontifex his verbis rescripsit: *Nostræ mentis non fuit, per eam jussionem, qua injunximus, ut pacis imago, & thus exhiberentur, ulli partium detrimentum inferre, nec existimamus illud illatum fuisse. Si oppositum intendunt Galli, placet nobis, ut id a vobis una cum Synodo cognoscatur; simulque prospiciatis, ne cui inferatur injuria: quod si tamen Regis Catholici ministri hoc judicium recusaverint, de hoc ipso nos commonebitis: interim vero jussionem hanc de pace, ac thure pro suspensa habeatis velim. Nos vero omnem operam utrinque impendemus ad concordiam consequendam, & quod spectat ad*

justitiam, nulli deerimus, quin tamen ab æquitatis legibus deslectamus.

Sæcul. XVI.
A. C. 1562

Accepta hac epistola Legati majori, quam unquam fervore, Gallorum animos placare satagebant, atque ad hanc agendi rationem forte ex eo movebantur, eo quod Gallorum, ut vocant, protestationem jamjam esse paratam comperissent, ac Ferrerius Præses, cui id muneris erat demandatum, verba ad eo mordacia adhibere jussus fuisset, ut in illis ubique animi vehementia rancorque dominari videretur.

§. XVIII.

Oratio Ferrerii ad modum protestationis concinnata.

Itaque Ferrerius ita perorabat: *Cum videamus, Patres Sanctissimi, vos ex omnibus totius orbis Christianissimi Provinciis, conciliandarum de Religione controversarum causa, in hunc locum advenisse, idque maxime factum fuisse, diligentia, opera, studio Francisci, & Caroli Fratrum, Regum Christianissimorum, qui apud Pontifices Maximos, Regem Catholicum, & ceteros Reges, & Principes Christianos hanc Synodum oecumenicam primi promoverunt, non possumus non graviter, & moleste ferre nostram legationem in ea tempora & angustias incidisse, ut cogamur aut re infecta abire, aut antiquam Regis nostræ*

*Cum Sarp. p. 704.
Mem. de
Trente
pag. 485.*

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

nostri dignitatem minuentibus assentiri: quæ fuerit Regum Christianissimorum præ cæteris Regibus auctoritas, dignitas, & prærogativa, norunt, qui juri Pontificio, & receptis in Ecclesia Romana historiæ libris operam dederunt, sedisse autem & præcessisse in Conciliis Ecclesiæ Generalibus, antiquis, & novissimis, Regis Christianissimi Oratores, qui Conciliorum volumina legistis, non potestis ignorare: qui vero jurisconsulti estis, negare haud licet hujus antiquæ & perpetuæ possessionis æquitatem & veritatem, cum sint plura conjuncta, & necessario consequentia capita, vim in uno factam, in omnibus factam videri: videtis autem, Patres Sanctissimi, & oculis cernitis id, quod hodie fit adversus antiquissimam possessionem, contra omnia jura divina, & humana, pupillumque Regem Christianissimum. Regis Catholicæ Oratores in Conciliis Generalibus, post Regis Christianissimi Oratores semper sedebant, & incedebant, Ecclesiasticarum ceremoniarum honores accipiebant; immutata hodie res est, & Regibus Christianissimis antiquissima prærogativa adempta, non quidem a vobis, Patres Sanctissimi, qui si antiquum dignitatis & libertatis vestri gradum retineretis, potius Majorum vestrorum exemplo Regibus & Principibus avita Regna & imperia, unde essent iniique expulsi, restitueretis, quam antiquam possessionem

Sæcul. XV.
A.C. 1563.

possessione quemquam moveri pateremini. Nihil item factum est hac in re a Serenissimo Principe Rege Catholico, cui cum Rege Pupillo quanta sit amicitia, eaque cum affinitate conjuncta, nemo est, qui non intelligat. Quem igitur accusamus? adeo nos, Patres Sapientissimi, hujus impietatis pudet, piget, tædet & miseret, ut, si fieri ulla ratione posset, auctoris nomini parceremus; quis enim adeo impius Pater, a quo si filius panem petierit, non ei panem det, si piscem, piscem, si ovum, ovum? & tamen inventus est omnium Christianorum Pater, qui pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro ovo scorpionum filio primogenito dederit. Veneramus nos Galli esurientes, & famelici petentes a Beatissimo Papa, velut communi Patre, panem non quidem naturalem, cujus non indiget Gallia, Regio feracissima, sed illum divinum Angelorum, & supersubstantialem, cujus in toto fere Christiano orbe tanta fuit caritas, deinde inopia, ut vix unquam post Christum natum major: ille vero non quidem dedit panem, quem petebamus, sed Scorpionum, cujus cauda uno ictu simul Regem Christianissimum, & Ecclesiam Gallicanam feriet. Sic enim existimat Pius IV., qui dum prætexit unitatem & concordiam Ecclesie, aperta spargit dissidiorum semina, sperans hoc suo discordie pane, maximorum Regum bene compo-

iri: que
æ ceu-
& pra-
cio, &
rum li-
item &
generali-
s Chri-
um vo-
re: qui
ud licet
onis a-
t plura
capita,
factam
ctissimi,
adversus
omnia
que Re-
atholici
, post
uper se-
rum ce-
mutat
inissimis
, non
qui si
vestra
rum ve-
ncipibus
ent ini-
antiquat
posses-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

compositam pacem facile posse dejicere, unanimesque Reges fratres in prælia armare, & mutando per vim, & scelus Ordinem, quo semper, & novissime in Concilio Constantiensi, & Lateranensi federunt Regis Christianissimi Oratores, ipse æquus, scilicet causæ suæ, iudex & æstimator, manifestum facere, Papam esse supra Concilium, ausus est, sed errat toto celo, quoniam horum Regum amicitia altius radices egit, quam ut isto levissimo vento evelli posse videatur. Nostra vero decreta Concilii Constantiensis, & Basiliensis, ea semper erit constans & perpetua sententia, quæ de Conciliis Ecclesiæ universalibus inter omnes Catholicos esse debet: audierat, & didicerat Petrus, aut ex flatere in ore piscis invento, aut cum rogaretur Phariseus, cujus esset imago, aut cum dictum est, quis me constituit iudicem, aut ex responso Matris filiorum Zebedæi, non esse miscendum psalterium cum Cythara, hic autem Petri Successor, & non imitator, ausus est Regibus & Principibus non solum novos honores, & prærogativas tribuere, & præscribere, sed etiam veteres suo motu & voluntate mutare. Magna quidem fuit jure divinitus, & civili habita ratio filii primogeniti, qui non solum vivo Patre inter fratres primum, & præcipuum honorem gradum teneret, sed etiam defuncto, hæ-

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

reditatis paternæ majorem partem cerne-
ret. Hic autem Pius IV. non existimat
Regem Christianissimum Ecclesie Catholice
filium primogenitum ulla in re præferen-
dum ceteris Regibus, qui longo post illum
tempore, suo præsertim exemplo, & opera
Ecclesie Catholice nati sunt. Fuit certe
Regis Salomonis, & quorundam Judeæ
Regum magna impietas, & gravissima sce-
lera: verum noluit Dominus ob Davidis
memoriam, & egregia ejus in Ecclesiam
merita, quamdiu Salomon vixit, de Regni
amplitudine, de dignitate, & auctoritate,
quicquam detrudere, neque duas illas tribus,
quibus Reges Judeæ imperabant, omnino
perdere. Pius autem IV. nulla habita me-
ritorum in Ecclesiam Romanam, Pipini,
Caroli Magni, Divi Ludovici, & alio-
rum Gallicæ Regum, qui ipsam Romani
Pontificis Sedem, & omnem, quem habet
Ecclesia Romana redditum, & multo ma-
jorem, quem nunc possidet, munifice, & tam
large donarunt, Primatum in Ecclesia occi-
dentali, & Imperium Pontificibus Roma-
nis concesserunt, ipsos Urbe profugos, &
exules in suam Sedem, & dignitatem sæpe
restituerunt, carcere detrusos exemerunt,
sanguinem toties pro Sedis Romanæ ampli-
tudine fuderunt, bellum Sacrum instaura-
runt, consecerunt: quodque intolerabilius
est, eo tempore, quo Regina Christianissima
pupilli Regis Mater in periculum adduxit
Hist. Eccles. Tom. XLVI. A a tantè

Sæcul. XVI. A C. 1563. tanti Regni Imperium, ob hanc solam causam, ut posset Ecclesie Romanæ auctoritatem in Gallia sartam, tactam conservare, iste inquam Pius IV crudeliter ingratus, priscam Regibus Gallie prærogativam, & honorem, quæ semper fuerunt Regibus charissima pignora, suo decreto abstulit. Noluit Deus prius judicare, quam descendisset, & vidisset: prohibent Pontificum & Imperatorum constitutiones, jure-consultorum responsa, quemquam indicta causa condemnare, vel pronuntiare de re, quæ in controversiam, & judicium deducta non est. Hic autem Pius IV. contemptis omnibus legibus divinis & humanis, non solum de plano, aut per libellum, sed sine ulla omnino edictione, contestatione, vel cognitione Regem condemnat. Maledictus (inquit Dominus) execratus, infelix, infaustus, aut si quod aliud vocabulum latina lingua habeat, quod Hebraici nominis vim significat, qui movet limitem proximi sui, & dicitur omnis populus amen. Magna fuit etiam inter Barbaros homines reverentia longissimæ possessionis, quæ semper vim constituti jurisque legitimi auctoritatem habuit, jura denegant omnino actionem adversus eum, qui longo tempore possedit, & actorem jure vel injuria a limine judicii repellunt. Hic autem Pius mutare sedes, & antiquas possessiones, deque illis possessores dejicere nihilum quidem esse putat. Sæpius Deus per

Sæcul. XVI.
A.C. 1563

per majores & minores Prophetas commen-
davit Principibus & iudicibus pupillorum
& viduarum causam, nihilque est in toto
jure civili, in quo tanta iudicendi religio
desideretur, quam in condemnando pupillo.
Noluerunt Paulus, sanctissimeque Ecclesie
decreta, quemquam excommunicare, nisi ob
magnam in gravissimo delicto contumaciam;
abstinuerunt prisca Patres, & Pontifices a
quibusve decretis faciendis, interea dum se-
debat, & coacta erat Synodus Oecumenica,
penes quam semper fuit summa Ecclesie po-
testas, aut si quid aliquando constituerunt,
id sacro probante Concilio definiebant. Ni-
hil est, quod Dominus noster Jesus Chri-
stus magis curaverit, quam ut suæ, & di-
scipulorum actiones essent omnibus manifestæ,
perpetuæ, & cognitæ, hic autem Pius, ut
uno decreto omnia jura divina, & humana
confunderet, vobis Patres, in Concilio uni-
versali legitime congregatis, & qui Eccle-
siam universalem merito repræsentatis, au-
sus est Romæ de Regis pupilli, & Oratorum
caussa, qui ad vos tantum, & non ad il-
lum mittuntur, possessione, prærogativa,
inconsulte pronuntiare, pupillumque Regem
non solum non auditum, sed nec vocatum
quidem condemnare. Atque ut nulla in hoc
decreto iniquitas desiderari posse videretur,
& nos Oratores imparatos executio offen-
deret, non solum cavet diligenter, ne quis
nostrum de ea re quidquam resciret, sed e-

A a 2

tiam

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

tiam vos, Illustrissimi Legati, si contra faceretis, id est, si id faceretis, quod sine nefario scelere non facere non poteratis, excommunicavit. Videte, rogamus, Patres Sanctissimi, qui Theologicae, juri Civili & Pontificio operam dedistis, num verissime hoc dici possit, ita quidem vis est, num hæc sunt Petri, Lini, Damasi, Gregorii, aliorumque summorum Pontificum facta & gesta? Num Pium IV. pro summo Pontifice & Petri Successore habere debeat Gallia, qui ut antiquam dignitatem, & Majestatem Pupilli Regis minueret, omnia divina, & humana jura pervertit? num nobis, & si ingrattissimo animo, justa, tamen & necessaria causa hinc discedendum sit, ubi nullum legibus locum, nullum antiquorum Conciliorum vestigium libertatis Pius IV. reliquit? quid enim vobis judicandum proponitur, aut a vobis judicatum publicatur, quod non prius Roma missum, & Pio IV. placuerit? quam putatis aliam esse causam toties dilati, & procrastinati judicii petitionum nostrarum, quam quod ille ex Epistola Adriani VI. Pontificis Maximi optime noverat, curatis quantumvis morbis corpus sanum esse non posse, nisi etiam caput diligenter curetur? huic tamen capiti quæ, quantaque immineant, in aliud tempus dicendum reservamus. Hic est igitur Pius IV. ad quem solum hominem præsens hæc nostra denuntiatio, & protestatio pertinet. Sedem Apo-

Sæcul. XVI
A.C. 1563.

Apostolicam, summum Pontificem, Sanctam Romanam Ecclesiam, pro cuius dignitate augenda Majores nostri sanguinem fuderunt, & hodie adhuc in Gallia acriter pugnatur, veneramur, suscipimus, & maximis ad cælum laudibus efferimus, Pii autem IV. imperium detrectamus, quæcumque sint ejus judicia, & sententias rejicimus, respicimus & contemnimus; illum pro Vicario Christi, pro Capite, pro Petri legitimo Successore aspernamur, & rejicimus; & quamquam Patres Sanctissimi, vestra omnis Religio, vita, eruditio magnæ semper fuit, & erit apud nos auctoritatis, cum tamen nihil a vobis, sed omnia magis Romæ, quam Tridenti agantur, & hæc, quæ publicantur, magis Pii IV. placita, quam Concilii Tridentini decreta jure existimantur, (*) denuntiamus, & testamur, quæcunque

Aa 3

(*) Hæc ipsa verba ab hoc Oratore perperam fuisse prolata, observat Psalmæi Glossator in Concilii Trid. acta part. 2. fol. 399. his verbis: „Hæc Cardinalis Lotharingus ad terribulamentum dixit Legatis, sed nunquam de violatione libertatis suffragiorum conque-
sus est cum Ferrerio, nec omnia Romæ magis, quam Tridenti placita, & decreta agi assensit, imo nec asserere potuit testis & conficius ipse summæ in opinando libertatis.,
Interim

Sæcul XVI.
A.C. 1563.

cunq̄ue in hoc Conventu, hoc est Pii IV. motu decreta sunt, & publicata, decernentur, & publicabuntur, ea neque Regem Christianissimum probaturum, neque Ecclesiam Gallicanam pro decretis Oecumenicæ Synodi habituram, interea quotquot estis Gallicæ Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Oratores Theologi, vos omnes hinc abire Rex Christianissimus jubet, redituros ut primus Deus Optimus Maximus Ecclesiæ Catholicæ Generalibus Conciliis antiquam formam & libertatem restituerit, Rex autem Christianissimus debitum dignitatis & Majestatis suæ locum receperit.

Verum hæc Ferrerii oratio, cum nonnisi funestas calamitates suscitare timeretur, non fuit pronuntiata, imo tum nequidem publici juris facta; quippe Synodi Præsides suam operam prospero successu impendentes hanc litem ante Sessionis celebrationem dirimebant; nam consentientibus etiam contententium fautoribus decretum erat, ut in die proximæ Sessionis idem sedendi ordo, qui in festo Divi Petri servabatur, rursus retineretur, in ceteris vero solemnioribus diebus Hispaniæ, &

Frar-

terim tota hæc oratio tot calumniis & falsitatibus scatet, ut potius a jurato Ecclesiæ hoste, quam a Regis Christianissimi Oratore pronuntiata crederetur.

Franciæ Oratores inter se convenirent, quis eorum hisce ritibus interesse vellet, ita ut uno præsentente, alter abesset, interea vero ad utrumque Regem perscriberetur, sciscitando, an non circa hanc controversiam fors certam legem statuendi medium occurreret.

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

§. XIX.

Pontifex Concordiam inter utrumque Oratorem restitutam non sine animi jubilo edocuit.

Vix verbis exprimi potest, quanta lætitia ad hunc gratissimum nuntium tripudiarit summus Pontifex, qui illico suas literas Musotto tradidit, ut gaudium suum tam Legatis, quam Lotharingio Cardinali testatum redderet, eis que grates rependeret, eo quod sua solertia reprimere studuerint incendium, quod per hanc controversiam in Ecclesia suscitari potuisset: denique eos hortabatur, ut Synodum brevi absolvere vellent.

Pallav. n. 6.

§. XX.

Lansaci in Gallias reversuri discessus a Tridentina urbe.

Paulo post fedatam hanc litem de fedis prærogativa exortam, Lansacus tandem petitam abeundi facultatem

Pallav. n. II.
Psal. p. 371.

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

tem obtinens die septima Julii Tridento discessit, in Franciam reversurus.

§. XXI.

Literæ a Belgii Gubernatrice ad Synodum datæ.

Pallav. c. II.
num- 5.
Psal. p. 392.

Post Lanfaci discessum die decima Julii habebatur congregatio, in qua literæ recitabantur Margaritæ Austriacæ, quæ Notha Cæsaris Caroli V. Filia ac Ludovici Hungariæ Regis, necnon Alexandri Medicæi Florentiæ Ducis, & demum Octavii Farnesii Parmæ & Placentiæ Ducis vidua, totiusque Belgii Gubernatrix erat. Hæc Princeps Synodo plurimum commendabat tres illos Episcopos Atrebatensem, Yprensem, & Namurcensem, unacum tribus eorum Theologis, quos ad Synodum ablegabat: postea tam exiguum Prælatorum numerum excusabat, obtinens necessitatem, qua Præsules sua præsentia venenum hæresis a suis Diæcesibus arcere cogentur. Verum non constat, ad hæc Margaritæ literas a Synodo datum fuisse responsum: iis enim perlectis mox Lotharingus Cardinalis circa corruptelas suam edicebat sententiam, existimans, primum Canonem in aliud tempus rejiciendum, ac insuper Canonem de Titularibus, & de ætate, vi. cujus non nisi vigesimo tertio

Sæcul. XVI.
A.C. 1562.

tertio anno fiant subdiaconi, esse ommit-
tendum: de regularibus vero mendi-
cantibus voluit rationem haberi, semi-
nariumque probavit, cetera quoque ei
placuerunt excepta Clericorum ætate,
quam in illis esse quatuordecim anno-
rum voluit. Postea Bartholomæus de
Martyribus Archipræsul Braccarensis
verba fecit, atque inchoandum esse di-
xit ab examine Episcoporum, quod
nisi fiat, nescire se ajebat, unde incipien-
dum, cum hic Canon & Seminarium,
sint præcipuæ columnæ hujus reforma-
tionis: eo quod autem quibusdam non
placeret Canon decimus quintus, quo
permittitur, quemvis esse ordinandum,
etsi non sit adscribendus certæ Ecclesiæ,
hinc dixit, Canonem hunc optimum
esse, & de functionibus Ecclesiasticis
hoc loco agendum, commodumque
fieri, ut hæc munia juxta veterem Ec-
clesiam in memoriam reducantur.

§. XXII.

*Patrum sententiæ circa Episcoporum
institutionem.*

Demum collectis Patrum suffragiis *Psal. l. c.*
Archiepiscopus Hydruntinus Ca- *Sarp. p. 709.*
nones primum, & quartum rejiciendos
putabat: Jadrensi autem Archiepi-
scopo non placuit præmium primi Ca-
pitis, circa electionem Episcoporum,

Aa 5

insu-

Secul XVI
A. C. 1562.

insuper Archiepiscopus Pragensis cupiebat exordium reformationis sumi a probatione Episcoporum, & allegabat Epistolam S. Leonis I. octogesimam secundam, ad Anastasium Episcopum, de forma probandi Episcopos, uti etiam habetur in canon *Metropolitan*, 63. dist. can. *de persona*, 65. dist. & in prin. dist. 77.

Postea Conimbricensis Episcopus querebatur, per fraudem præjudicium fieri veritati, dum conceditur, Episcopos Titulares posse ordinari, his addidit, quod hac agendi ratione declarari videatur, jurisdictionem non esse Episcopatus essentialem, neque recipi immediate a Christo; hinc instabat, ut contrarium decerneretur, simulque repetebat sententiam illam sæpe a se prolata, qua dicebat, adeo essentialia esse Episcopo Ecclesiam habere, & subditos fideles, sicuti Marito uxorem: postea proposito decreto de Residentia, Cardinalis Lotharingus illud paucis verbis approbavit, hoc tantum suggerens, ut eo loco, ubi enumerantur absentia causa, posita inter ceteras *evidente utilitate Ecclesiae*, adjungeretur illa vox, *vel Reipublicae*: porro id petiit ad removendum quovis impedimentum, quod decretum illud adferre posset, ne Prælati ad officia, & consilia publica admitterentur,

quæ sententia communi omnium ap-
 plausu acceptata est. Sequebatur Car-
 dinalis Madrucius, in eandem senten-
 tiam locutus.

Sæcul. XVI.
 A. C. 1563.

In eadem Congregatione die unde-
 cima Julii celebrata inter alios Viro-
 dunensis Episcopus circa Canonem pri-
 mum sententiam dixit, prout ipsemet
 in suis actis Concilii Tridentini his ver-
 bis refert: „pronuntiavi Canonem pri-
 mum nullo pacto rejiciendum, licet
 „propter argumentum examinis multis
 „exosum. Ceterum Titulares abrogandos
 „esse, censeo: ast quia id obtineri non
 „põtest ob multitudinem votorum, Ca-
 „nonem, qui eorum restringit potestatem,
 „retinendum esse arbitror: Porro de or-
 „dinandorum ætate judico, quod Subdia-
 „coni non ante vigesimum tertium an-
 „num ordinentur, ob cœlibatum an-
 „nexum, juxta Cardinalis Lotharin-
 „gii sententiam: de Scholastico autem seu
 „Seminario, existimo melioribus con-
 „siliis succuri non potuisse afflictis,
 „& pene deploratis rebus Eccle-
 „siæ, quam si primo quoque tem-
 „pore Gymnasia ubique statuuntur, quæ
 „sint Seminaria ordinandorum mini-
 „strorum in Ecclesia, in quibus pue-
 „ritia, quæ est seges omnium rerum
 „publicarum, in timore Domini, & di-
 „sciplinis Ecclesiasticis educetur. Præ-
 „terea

Sæcul XVI.

A.C. 1563.

„terea juxta formam Canonis vigesimi
 „terti ex Concilio Toletano IV. fun-
 „ctiones restituendas omnino cenfeo,
 „ut quisque sua, ad quæ ordinatus est,
 „ministeria exequatur, ne nuda sint
 „nomina, & in ceremoniis posita ma-
 „neant. Idem quoque agendum de
 „functionibus dignitatum Ecclesiarum
 „Cathedralium, Decanorum, Archi-
 „diaconorum, Primiceriorum, Canto-
 „rum, Scholasticorum, aliorumque si-
 „milium.

Cum vero Patriarcha Hierosolymi-
 tanus, Archiepiscopus Rossanus. & Hy-
 druntinus sententiam suam dicere nol-
 lent, Archiepiscopus Bracarenfis ad
 Legatos conversus redarguentis inmo-
 rem monuit, auctoritate utendum, &
 adigendos Præsules, ut sententiam
 suam quisque proferat, nam mali mo-
 ris exemplum introduci ajebat in Con-
 cilium, quasi Patres aut tacere cogan-
 tur, aut ambitione quadam loqui no-
 lint, nisi certo scirent, quod post illos alii
 pariter verba facturi essent: inde au-
 tem evenit, ut alii, qui eos imitari con-
 stituerant, ac pariter silentium servare
 decreverant, mox mutato proposito
 decretum approbaverint.

S. XXIII.

§. XXIII.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

*Lotharingius Cardinalis Purpuratos
in decreto de residentia com-
prehendi postulans.*

Feria secunda die duodecima ejus Men-
sis habito Patrum Conventu Lo-
tharingius Cardinalis proposuit, quod in
decreto de lege residendi nominatim
Cardinales cum ceteris Episcopis com-
prehenderentur. Insuper plures alii re-
formationis articuli agitabantur, de qui-
bus tamen tunc nihil decisum fuit.

*Pallav. cap.
II. n. 5.
in cap. 4.
comit. ante
elect. Pii IV.
Sarp. l. 8.*

Cunctis autem ad celebrandam Ses-
sionem sese accingentibus Præsides a
Lunensi Comite nuntium acceperunt,
quo significatum, quod ipse quidem om-
nem navasset operam, ut suæ gentis
Præsules ad concordiam induceret, in ir-
ritum tamen cecidissent ejus conatus, nisi
saltem definiretur id, quod illi de insti-
tutione Episcoporum optabant: quocir-
ca se putare, aiebat, sessionem celebrari
non posse, propterea eo quod tunc, si con-
tra integræ Nationis judicium ea habere-
tur, grave detrimentum illatura esset
non solum Synodi Patribus, sed & His-
paniæ universæ.

Hoc tamen nuntio Præsides minime
deterrebantur, cum ipsis indignum vi-
deretur, quod pauci Præsules arroga-
rent

Sæcul. XVI
A.C. 1563.

rent sibi, ut non solum impedirent, ne definiretur id, quod reliqui volebant, sed etiam sessionem, de qua sperare tunc agebatur, præpedire vellent, nisi definiretur, quod ipsi petebant: itaque nullo prætermisso labore inceptum opus profèqui satagebant.

§. XXIV.

*Cuncta in Generali conventu communi
suffragio stabilita.*

*Pallav. l. c.
Psalm. p. 394
Sarp. l. c.
Vise. tom. 4.
Man. lett. 55.
p. 179.*

Propter die decima quarta Julii Præfides generalem conventum cogebant, ubi Moronus Cardinalis non modo decreta circa doctrinam, sed etiam illa circa Ordinis corruptelam, residentiam, & reformationem proposuit, subjunxitque, quod caput de examine Episcoporum ad proximam sessionem fuerit remissum. Postea colligebantur suffragia, atque a centum nonaginta duobus Patribus ea, quæ sancita fuere, pariter confirmata sunt, quippe viginti octo duntaxat, omnes aut Hispani, aut Itali variis rationibus permoti ceteris obsistebant, quapropter Moronus Cardinalis altera die decima quinta Junii sessionem esse celebrandam conclusit, prout jam antea erat indicta. Demum Patribus, qui hæc decreta recipiebant, grates rependit, ceterosque, ut potiori parti accederent, rogavit.

§. XXV.

§. XXV.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

*Hispani ceterorum sententiæ accedere
a Lunensi Comite persuasi*

Ceterum Moronus, quamvis de pro-
spero sessionis successu certus esset, *Pallav. c. II. n. 7*
iniquo tamen ferebat animo, quod Na- *Sarp. p. 711.*
tio tam numero, quam doctrina, & pie-
tate tantopere celebris a reliquorum
sententia differret, idcirco Comitem
Lunensem rogavit, ut sua auctoritate, ac
dexteritate suæ Nationis Præsules ad
concordiam cum ceteris, communem-
que consensum permoveret. Nec irri-
ta fuit hujus Legati opera; quippe
Comes cum tanto fervore hoc negotium
urgebat, ut Præsules vespere in Comi-
tis Palatio congregati omnibus assenti-
ri pollicerentur, dummodo, prout Mo-
ronus Præsides promississet, Episcoporum
institutio juris esse divini declararetur.

§. XXVI.

Sessio XXII. Concilii Tridentini.

Igitur Feria quinta die decima quinta *Pall. c. II. n. I*
Julii Sessio vigesima tertia in Ecclesia *Sarp. 711.*
Cathedrali ad S. Vigilium celebratur, *Psalm. p. 394*
præsentibus Synodi Legatis Morono, *Spond. hoc*
Hosio, Symoneta, & Navigero, Cardi- *ann. n. 36.*
nalibus Lotharingio, & Madrutio, Ora- *Viscont. lett.*
toribus tribus Imperatoris, duobus Re- *55. p. 177.*
gis Gallorum, Comite de Luna Orato-
re

Sæcul. XVI.
A. C. 1563

re Regis Catholici, Oratoribus Regis
Poloniæ, & Lusitanæ, duobus Vene-
torum, & altero Ducis Sabaudæ,
& ducentis & octo Episcopis, u-
na cum Generalibus Ordinum, Abba-
tibus, Doctoribus Theologiæ, aliisque.
Dabatur Sessioni initium mane circa no-
nam diei horam, quæ usque ad quartam
pomeridianam protrahebatur. Cele-
brabat ibi sacrum solemne de Spiritu
Sancto Parisiensis Episcopus, quo finito
Aliphanus consensu suggestu oratio-
nem habuit latinam, qua tamen Galli,
Venetique vehementer irritabantur, at-
que apud Legatos questi efflictim ro-
gabant, ut hic sermo actis non inferere-
tur, eoquod Orator Hispaniæ Regem
Galliarum Regi, necnon Sabaudæ Du-
cem Venetorum Republicæ præposu-
isset, imo etiam subobscurè indicasset,
quod hoc Concilium nonnisi Synodi sub
Paulo III. & Julio III. inchoatæ conti-
nuatio esset, quo pariter Cæsarei, ac
Galli offendebantur. Porro Castella-
nus Episcopus, qui ægrotante Massa-
rello Secretarii munus obibat, quoddam
Pontificis diploma prælegit, quo novi
duo Præsides fuerant electi. Recita-
bat postea mandata Oratorum, qui pos-
trema abhinc Sessione advenerant, u-
nacum literis, quas eorum Principes
ad Synodum perscripserant, nulla ta-
men

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

men fiebat mentio de literis, quæ Melitenſium Oratori tradebantur, eoquod nihil adhuc circa loci prærogativam inter ipſum, & Patriarchas fuiſſet deciſum. Itaque duntaxat prælegebantur I. Literæ Poloniæ Regis, II. Sabaudia Ducis, III. Scotiæ Reginæ, ac denique Hiſpaniæ Regis pro Lunenſis Comitum Legatione tranſmiſſæ, literæ tamen Belgii Gubernatricis non fuerunt recitæ, quia jam a Flandriæ Episcopis in generali Patrum conventu fuerant exhibitæ.

Omnibus hiſce prælectis Pariſienſis Episcopus, qui rem Divinam peragebat, conſenſo ſuggeſtu decreta, ſequentesque Canones prælegit.

§. XXVII.

CAPUT I.

De inſtitutione Sacerdotii novæ legis.

„Sacrificium & Sacerdotium ita Dei *Lab^h. Conc.*
„ordinatione conjuncta ſunt, ut u- *coll. t. 14.*
„trumque in lege extiterit: Cum igitur *p. 862.*
„in novo teſtamento ſanctum Euchari- *Pallav. c. 12.*
„ſtiæ ſarificium viſibile ex Domini in- *n. 2.*
„ſtitutione catholica Eccleſia acceperit,
„ſateri etiam oportet, in ea novum eſſe
„viſibile, & externum ſacerdotium, in
„quod rebus tranſlatum eſt. Hoc au-
„tem ab eodem Domino Salvatore no-
Hiſt. Eccleſ. Tom. XLVI.   B b   ſtro

XV.
s Regius
s Vene-
baudiaz,
bis, u-
, Abba-
aliisque.
circa no-
quartam
Cele-
Spiritu
uo finito
oratio-
en Galli,
ntur, at-
ctim ro-
nferere-
Regem
dia Du-
æpoſuil-
dicatſer,
nodi ſub
æ conti-
are, ac
Caſtella-
e Maſſa-
uoddam
uo novi
Recita-
qui po-
rant, u-
rincipes
ulla ca-
men

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„stro institutum esse, atque Apostolis,
„eorumque successoribus in sacerdotio
„potestatem traditam consecrandi, of-
„ferendi, & ministrandi Corpus & san-
„guinem ejus, necnon & peccata di-
„mittendi, & retinendi, sacræ literæ o-
„stendunt, & catholicæ Ecclesiæ tradi-
„tio semper docuit.

§. XXVIII.

C A P U T II.

*De septem Ordinibus sacris, & quatuor
Minoribus.*

„Cum autem divina res sit tam sancti-
„sacerdotii ministerium; consen-
„taneum fuit, quo dignius & majori
„cum veneratione exerceri posset, ut in
„Ecclesiæ ordinatissima dispositione plu-
„res, & diversi essent ministrorum or-
„dines, qui sacerdotio ex officio defer-
„virent, ita distributi, ut qui jam cleri-
„cali tonsura insigniti essent, per mino-
„res ad majores ascenderent, nam
„non solum de sacerdotibus, sed & de
„Diaconis sacræ literæ apertam men-
„tionem faciunt, & quæ maxime in
„illorum ordinatione attendenda sunt,
„gravissimis verbis docent: & ipso Ec-
„clesiæ initio sequentium Ordinum no-
„mina, atque uniuscujusque eorum
„propria ministeria, Subdiaconi scilicet,
„Accolythi, Exorcistæ, Lectoris, & Officia-
„rij, in usu fuisse cognoscuntur, quam-
„vis

„vis non pari gradu, nam Subdiaco-
„natus ad majores Ordines a Patribus,
„& sacris conciliis refertur; in quibus
„& de aliis inferioribus frequentissi-
„me legimus.

Sæcul. XVI.
A.C. 1568.

§. XXIX.
CAPUT III.

De Ordine tanquam vero Sacramento.

„Cum Scripturæ testimonio, Apostoli-
„ca Traditione, & Patrum unanimi
„consensu perspicuum sit, per sacram
„Ordinationem, quæ verbis, & signis ex-
„terioribus perficitur, gratiam conferri;
„dubitare nemo debet, Ordinem esse
„vere, & proprie unum ex septem san-
„ctæ Ecclesiæ Sacramentis: Inquit e-
„nim Apostolus: *Admoneo te, ut resusci-*
tes gratiam Dei, quæ est in te per impo-
sitionem manuum mearum: non enim de-
dit nobis Deus spiritum timoris, sed vir-
tutis, & dilectionis, & sobrietatis.

1. Tim. 1.
2. Tim. 4.

§. XXX.
CAPUT IV.

De Ordinis caractere & Ecclesiastica Hie-
rarchia, atque ordinandi po-
testate.

„Quoniam vero in Sacramento Ordi-
„nis, sicut & in Baptismo, & Con-
„firmatione character imprimitur, qui
„nec deleri, nec auferri potest; sancta
„Synodus damnat eorum sententiam,
„qui asserunt novi testamenti Sacer-
„dotes

B b 2

LXV.
postolis,
cerdotio
andi, of-
& fan-
cata di-
iteræ o-
æ tradi-

quatuor

um sancti
confer-
c majori
et, ut in
ione plu-
rum of-
io deser-
m cleri-
er mino-
nam
sed & de
am met-
axime in
ada sunt
ipso Ec-
num no-
e eorum
i scilicet
& Oltia-
r, quam-
„vis

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„dotes temporariam tantummodo po-
 „testatem habere, & semel rite ordi-
 „natos iterum Laicos effici posse, si ver-
 „bi Dei ministerium non exercent.
 „Quod si quis omnes christianos pro-
 „miscue novi Testamenti sacerdotes esse,
 „aut omnes pari inter se potestate spi-
 „rituali præditos affirmet, nihil aliud
 „facere videtur, quam ecclesiasticam
 „Hierarchiam, quæ est *ut castrorum acies*
 „ordinata, confundere: perinde ac si
 „contra beati Pauli doctrinam, omnes
 „Prophetæ, omnes Evangelistæ, omnes
 „Pastores, omnes sint Doctores. Pron-
 „de sancta Synodus declarat, præter
 „ceteros ecclesiasticos gradus, Episco-
 „pos, qui in Apostolorum locum succel-
 „serunt, ad hunc hierarchicum Ordini-
 „nem præcipue pertinere, & *positos, si-*
 „cut idem Apostolus ait, *a Spiritu Sancto*
 „regere Ecclesiam Dei, eosque Pres-
 „byteris superiores esse, ac Sacramen-
 „tum confirmationis conferre, ministros
 „Ecclesiæ ordinare, atque alia plura
 „que peragere ipsos posse, quarum fun-
 „ctionum potestatem reliqui inferiores
 „Ordinis non habent. Docet insuper
 „sacrosancta Synodus in ordinatione
 „Episcoporum, Sacerdotum, & cetero-
 „rum Ordinum, nec populi, nec cuius-
 „vis secularis potestatis, & Magistratus
 „consensum, sive vocationem, sive au-

Sæc. XVI.
A C 1563.

„toritatem ita requiri, ut sine ea irri-
 „ta sit ordinatio: quin potius decernit,
 „eos, qui tantummodo a populo, aut se-
 „culari potestate, ac Magistratu vocati,
 „& instituti ad hæc ministeria exer-
 „cenda ascendunt, & qui ea propria te-
 „meritate sibi sumunt, omnes non Ec-
 „clesiæ ministros, sed fures, & latrones,
 „per ostium non ingressos, habendos
 „esse. Hæc sunt, quæ generatim sacræ
 „Synodo visum est Christi fideles de
 „Sacramento Ordinis docere. His au-
 „tem contraria certis, & propriis Cano-
 „nibus in hunc, qui sequitur modum, da-
 „mnare constituit: ut omnes adju-
 „vante Christo fidei regula utentes in
 „tot errorum tenebris catholicam ve-
 „ritatem facilius agnoscere, & tenere
 „possint.

§. XXXI.

Absolutis hisce doctrinæ prælege-
 bantur sequentes octo Canones

CANON I.

„Si quis dixerit non esse in novo Te-
 „stamento sacerdotium visibile &
 „externum, vel non esse potestatem
 „aliquam consecrandi & offerendi ve-
 „rum Corpus, & Sanguinem Domini, &
 „peccata remittendi & retinendi; sed
 „officium tantum, & nudum ministe-
 rium

B b 3

rium

Sæc. XVI. „rium prædicandi Evangelium, ve eos,
 A.C. 1563. „qui non prædicant, prorsus non esse
 „Sacerdotes; anathema sit.

CANON II.

„Si quis dixerit, præter sacerdo-
 „tium non esse in Ecclesia catholica a-
 „lios Ordines, & majores & minores, per
 „quos, velut per gradus quosdam, in sa-
 „cerdotium tendatur; anathema sit.

CANON III.

„Si quis dixerit, Ordinem, five sa-
 „cram Ordinationem non esse vere &
 „proprie Sacramentum, a Christo Do-
 „mino institutum, vel esse figmentum
 „quoddam humanum, excogitatum a
 „viris rerum ecclesiasticarum imperitis,
 „aut esse tantum ritum quemdam eli-
 „gendi ministros verbi Dei & Sacramen-
 „torum; anathema sit.

CANON IV.

„Si quis dixerit, per sacram Ordi-
 „nationem non dari Spiritum sanctum,
 „ac proinde frustra Episcopos dicere, ac-
 „cipe Spiritum sanctum, aut per eam
 „non imprimi characterem, vel eum,
 „qui Sacerdos semel fuit, laicum rur-
 „sus fieri posse; anathema sit.

CANON V.

„Si quis dixerit, sacram Unctionem,
 „qua Ecclesia in sancta Ordinatione uti-
 „tur, non tantum non requiri, sed con-
 „temnendam & perniciosam esse, fimi-
 „liter

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„liter & alias Ordinis cæremonias; ana-
„thema fit.

CANON VI.

„ Si quis dixerit, in Ecclesia catho-
„lica non esse hierarchiam divina ordi-
„natione institutam, quæ constat ex E-
„piscopis, & Presbyteris, & Ministris;
„anathema fit.

CANON VII.

„ Si quis dixerit, Episcopus non esse
„Presbyteris Superiores vel non ha-
„bere potestatem confirmandi & ordi-
„nandi, vel eam, quam habent, illis esse
„cum presbyteris communem, vel Or-
„dines ab ipsis collatos, sine populi vel
„potestatis secularis consensu, aut vo-
„catione irritos esse, aut eos, qui nec
„ab ecclesiastica & canonica potestate
„rite ordinati, nec missi sunt, sed aliun-
„de veniunt, legitimos esse verbi, &
„sacramentorum ministros; anathema
„sit. „

CANON VIII.

„ Si quis dixerit, Episcopus, qui au-
„toritate Romani Pontificis assumun-
„tur, non esse legitimos & veros Epif-
„scopos, sed figmentum humanum; a-
„nathema fit. „

§. XXXII.

Decretum de Reformatione.

Bb 4

Per-

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

Perlectis hisce Canonibus propon-
batur de residentia decretum, quo reci-
tato octodecim reliqua decreta his ver-
bis concepta prælegebantur.

CAPUT I.

*Rectorum ecclesiarum in residendo negli-
gentia varie coercetur, & animarum
curæ providetur.*

*Labb. Coll.
Conc. tom. 4.
p. 864.
Fall. 2. 12. n. 6*

„Cum præcepto divino mandatum sit
„omnibus, quibus animarum cura
„commissa est, oves suas agnoscere, pro
„his sacrificium offerre, verbique divi-
„ni prædicatione, sacramentorum admi-
„nistracione, ac bonorum omnium ope-
„rum exemplo pascere, pauperum &
„liarumque miserabilium personarum
„curam paternam gerere, & in cetera
„munia pastoralia incumbere: quæ o-
„mnia nequaquam ab iis præstari, &
„impleri possunt, qui gregi suo non in-
„vigilant, neque adstant, sed mercena-
„riorum more deserunt: sacrosancta
„Synodus eos admonet & hortatur, ut
„divinorum præceptorum memores,
„factique forma gregis, in iudicio &
„veritate pascant, & regant. Ne vero
„ea, quæ de residentia sancte & utili-
„ter jam antea sub felicis recordatio-
„nis Paulo tertio sancita fuerunt, in
„sensus a sacrosanctæ Synodi mente
„„ lienos

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„lienos trahantur, ac si vigore illius
 „decreti quinque mensibus continuis
 „abesse liceat: illis inhærendo, decla-
 „rat sacrosancta Synodus, omnes pa-
 „triarchalibus, primatibus, metropoli-
 „tanis, ac cathedralibus Ecclesiis qui-
 „buscunque, quocunque nomine & titu-
 „tulo præfectos, etiamsi sanctæ Roma-
 „næ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari
 „ad personalem in sua Ecclesia, vel Diœ-
 „cesis residentiam, ubi injuncto sibi of-
 „ficio defungi teneantur, neque abesse
 „posse, nisi ex causis & modis infra
 „scriptis, nam cum Christiana chari-
 „tas, urgens necessitas, debita obedien-
 „tia, ac evidens Ecclesiæ vel reipu-
 „blicæ utilitas, aliquos nonnunquam
 „abesse postulent, & exigant: decernit
 „eadem sacrosancta Synodus, has legi-
 „timæ absentiaë causas a beatissimo
 „Romano Pontifice, aut a metropolita-
 „no, vel eo absente, suffraganeo Episco-
 „po antiquiori residente, qui idem me-
 „tropolitani absentiam probare debebit,
 „in scriptis esse approbandas: nisi cum
 „absentia inciderit, propter aliquod
 „munus, & reipublicæ officium episco-
 „patibus adjunctum, cujus quoniam
 „causæ sunt notoriæ, & interdum re-
 „pentinaë, nec eas quidem significari
 „metropolitano necesse erit. Ad eun-
 „dem tamen cum Concilio provinciali

Bb 5

„spe-

propone-
 quo reci-
 his ver-
 do negli-
 imarum
 datum fit
 rum cura
 scere, pro
 que divi-
 m adm-
 ium ope-
 erum a-
 rsonarum
 in cetera
 quæ o-
 æstari, &
 o non in-
 mercena-
 crosancta
 rtatur, ut
 memores
 udicio &
 Ne vero
 & utili-
 cordatio-
 erunt, in
 mente
 „lienos

Sæcul. XVI. „spectabit judicare de licentiis a se, vel
 A. C. 1563. „a Suffraganeo datis & videre, ne quis
 „eo jure abutatur, & ut pœnis cano-
 „nicis errantes puniantur. Interea
 „meminerint discessuri, ita ovibus suis
 „providendum, ut, quantum fieri pote-
 „rit, ex ipsorum absentia nullum da-
 „mnum accipiant. Quoniam autem,
 „qui aliquantisper tantum absunt, ex
 „veterum Canonum sententia non vi-
 „dentur abesse, quia statim reverfuri
 „sunt; sacrosancta Synodus vult, illud
 „absentiæ spatium singulis annis, five
 „continuum, five interruptum, extra
 „prædictas causas, nullo pacto debere
 „duos, aut ad summum tres menses
 „excedere, & haberi rationem, ut id
 „æqua ex causa fiat, & absque ullo
 „gregis detrimento. Quod an ita sit,
 „abscedentium conscientia relinquit
 „quam sperat religiosam, & timoratum
 „fore, cum Deo corda pateant, cujus
 „opus non fraudulenter agere sub peri-
 „culo tenentur. Eisdem interim ad-
 „monet, & in Domino hortatur, ne per
 „illius temporis spatium, Dominici Ad-
 „ventus, Quadragesimæ, Nativitatis,
 „Resurrectionis Domini, Pentecostes,
 „item & Corporis Christi diebus, quibus
 „refici maxime, & in Domino gaude-
 „re pastoris præsentia oves debeant,
 „ipsi ab Ecclesia sua cathedrali ullo pa-
 „cto

„cto absint, nisi Episcopalia munia in Sæcul. XVI.
 „sua Diœcesi eos alio vocent. Si quis A.C. 1563.
 „autem, quod utinam nunquam eve-
 „niat, contra hujus Decreti disposi-
 „tionem abfuerit, statuit sacrosancta Sy-
 „nodus, præter alias pœnas adversus
 „non residentes sub Paulo tertio impo-
 „sitas, & innovatas, & mortalis pecca-
 „ti reatum, quem incurrit, eum pro
 „rata temporis absentia fructus suos non
 „facere, nec tuta conscientia, alia e-
 „tiam declaratione non secuta, illos
 „sibi detinere posse, sed teneri, aut i-
 „pso cessante, per superiorem ecclesia-
 „sticum illos fabricæ Ecclesiarum, aut
 „pauperibus loci erogare, prohibita
 „quacunque conventionem vel composi-
 „tione, quæ pro fructibus male perce-
 „ptis appellatur; ex qua etiam prædi-
 „cti fructus, in totum aut pro parte ei
 „remitterentur, non obstantibus quibus-
 „cunque privilegiis cuicunque collegio,
 „aut fabricæ concessis. Eadem omni-
 „no, etiam quoad culpam, & amissio-
 „nem fructuum, & pœnas, de curatis
 „inferioribus, & aliis quibuscunque, qui
 „beneficium aliquod Ecclesiasticum,
 „curam animarum habens obtinent,
 „sacrosancta Synodus declarat, & de-
 „cernit, ita tamen, ut quandocunque
 „eos, caussa prius per Episcopum co-
 „gnita & probata, abesse contigerit;
 „cto
Vica-

Sæcul. XVI. Vicarium idoneum, ab ipso Ordinario
A.C. 1563. „approbandum, cum debita mercedis
 „assignatione relinquunt: discedendi
 „autem licentiam in scriptis, gratisque
 „concedendam, ultra bimestre tempus,
 „nisi ex gravi causa, non obtineant.
 „quodsi per edictum citati, non perso-
 „naliter, contumaces fuerint, liberum
 „esse vult Ordinariis, per censuras Ec-
 „clesiasticas, & sequestrationem & sub-
 „stractionem fructuum, aliaque juris re-
 „media, etiam usque ad privationem,
 „compellere, nec executionem hanc
 „quolibet privilegio, licentia, familia-
 „ritate, exemptione, etiam ratione cu-
 „juscunque beneficii, pactione, statuto,
 „etiam juramento, vel quacunque au-
 „ctoritate confirmato, consuetudine e-
 „tiam immemorabili, quæ potius cor-
 „ruptela censenda est, sine appellatio-
 „ne, aut inhibitione, etiam in Romana
 „Curia, vel vigore Eugenianæ constitu-
 „tionis suspendi posse.

„Postremo tam decretum illud sub
 „Paulo tertio, quam hoc ipsum, in Con-
 „ciliis Provincialibus, & Episcopalibus
 „publicari sancta Synodus præcipit:
 „cupit enim, quæ adeo ex pastorum
 „munere, animarumque salute sunt, fre-
 „quenter omnium auribus, mentibus-
 „que infigi, ut in posterum Deo ju-
 „vante, nulla temporum injuria, aut
 „homi-

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

„hominum oblivione, aut defuetudine
„aboleantur.

§. XXXIII.

*De Episcopis intra trimestre
consecrandis.*

CAPUT II.

*Præfeti ecclesiis consecrationis munus in-
tra tres menses suscipiant.*

„Ecclesiis cathedralibus, seu superio-
ribus, quocunque nomine, ac titu-
lo præfeti, etiamsi sanctæ Romanæ
Ecclesiæ Cardinalis sint, si munus
consecrationis intra tres menses non
susceperint, ad fructuum perceptorum
restitutionem teneantur: si intra toti-
dem menses postea id facere neglexe-
rint, Ecclesiis ipso jure sint privati:
Consecratio vero, si extra Curiam Ro-
manam fiat, in Ecclesia, ad quam pro-
moti fuerint, aut in provincia, si com-
mode fieri poterit, celebretur.

§. XXXIV.

*Ordines a proprio Episcopo conse-
rendi.*

CAPUT III.

*Extra ægritudinem Episcopi per c. orat-
nes conferant.*

„Episcopi per semetipsos Ordines con-
ferant: quod si ægritudine fue-
rint

Sæcul. XVI. „rint impediti, subditos non aliter, quam
 A C 1563. „probatos, & examinatos, ad alium E-
 „piscopum ordinandos dimittant.

§. XXXV.

De recipiendis ad tonsuram.

CAPUT IV.

Qui prima tonsura initiandi?

„Prima tonsura non initientur, qui Sa-
 „cramentum confirmationis non
 „susceperint, & fidei rudimenta edocti
 „non fuerint, quique legere & scribe-
 „re nesciant, & de quibus probabilis
 „conjectura non sit, eos, non secularis
 „iudicii fugiendi fraude, sed ut Deo
 „fidelem cultum præstent, hoc vitæ ge-
 „nus elegisse.

§. XXXVI.

De Ordinandis.

CAPUT V.

Ordinandi, quibus instructi esse debeant?

„Ad minores Ordines promovendi, bo-
 „num a Parocho, & a Magistro
 „scholæ, in qua educantur, testimo-
 „nium habeant. Hi vero, qui ad sin-
 „gulos majores erunt assumendi, per
 „mensem ante ordinationem Episco-
 „pum adeant, qui Parocho, aut alteri,
 „cui magis expedire videbitur, com-
 „mittat, ut nominibus, ac desiderio eo-
 „rum

rum, qui volent promoveri, publice in
 „Ecclesia propositis, de ipsorum ordi-
 „mandorum natalibus, ætate, moribus,
 „& vita, a fide dignis diligenter inqui-
 „rat, & literas testimoniales, ipsam in-
 „quisitionem factam continentes, ad i-
 „psum Episcopum quam primum trans-
 „mittat.

Sæcul. XVI.

A.C. 1563.

§. XXXVII.

*De Beneficiatis & de privilegio
 fori.*

CAPUT VI.

*Ætas annorum quatuordecim ad benefi-
 cium Ecclesiasticum requiritur: quis
 privilegio fori gaudere debeat?*

Nullus prima tonsura initiatus, aut
 „etiam in minoribus Ordinibus
 „constitutus, ante decimum quartum
 „annum beneficium possit obtinere. Is
 „etiam fori privilegio non gaudeat, nisi
 „beneficium Ecclesiasticum habeat, aut
 „clericalem habitum, & tonsuram de-
 „ferens alicui Ecclesiæ ex mandato E-
 „piscopi inserviat, vel in Seminario cle-
 „ricorum, aut in aliqua schola vel in u-
 „niversitate, de licentia Episcopi, qua-
 „si in via ad majores ordines suscipien-
 „dos versetur. In clericis vero conju-
 „gatis servetur constitutio Bonifacii o-
 „ctavi, quæ incipit: *Clerici, qui cum u-*
 „*nicis:*

Sæcul. XVI. „*nicis*: modo hi clerici alicujus Eccle-
 A.C. 1563. „*sæ* servitio vel ministerio ab Episcopo
 „deputati, eidem Ecclesiæ serviant, vel
 „ministrent, & clericali habitu & ton-
 „sura utantur, nemini quoad hoc pri-
 „vilegio vel consuetudine, etiam imme-
 „morabili suffragante.

§. XXXVIII.

De examine ordinandorum.

CAPUT VII.

*Examinandi sunt ordinandi a viris peri-
 tis juris divini & humani.*

„Sancta Synodus, antiquorum Cano-
 „num vestigiis inhærendo, decer-
 „nit, ut quando Episcopus ordinatio-
 „nem facere disposuerit, omnes, qui ad
 „sacrum ministerium accedere volue-
 „rint, feria quarta ante ipsam ordina-
 „tionem, vel quando Episcopo videbi-
 „tur, ad civitatem evocentur: Episco-
 „pus autem sacerdotibus, & aliis pru-
 „dentibus viris, peritis divinæ legis, ac
 „in ecclesiasticis sanctionibus exerci-
 „tatis, sibi ascitis, ordinandorum ge-
 „nus, personam, ætatem, institutionem,
 „mores, doctrinam, & fidem diligen-
 „ter investiget, & examinet.

§. XXXIX.

De tempore, & loco ordinationis.

CAPUT

CAPUT VIII.

Sæcul. XVI.

A.C. 1563.

Quomodo, & a quo unusquisque promovendi debeat.

Ordinationes sacrorum Ordinum,
 „statutis a jure temporibus, ac in
 „cathedrali Ecclesia, vocatis, præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis, publice celebrentur, si autem in alio
 „Diœcesis loco, præsentem Clero loci, dignior quantum fieri poterit, Ecclesia
 „semper adeatur: unusquisque autem
 „a proprio Episcopo ordinetur. Quod
 „si quis ab alio promoveri petet, nullatenus id ei etiam cujusvis generalis
 „aut specialis rescripti, vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus
 „permittatur, nisi ejus probitas, ac mores Ordinarii sui testimonio commendentur. Si secus fiat, ordinans a collatione Ordinum per annum, & ordinatus a susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.

§. XL.

De Ordinandis Episcoporum familiaribus.

CAPUT IX.

Ordinans familiarem Episcopus conferat statim reipsa beneficium.

Hist. Eccles. Tom. XLVI.

C c Epif-

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

„Episcopus familiarem suum non sub-
„ditum ordinare non possit, nisi
„per triennium secum fuerit commora-
„tus, & beneficium, quacunque frau-
„de cessante, statim reipsa illi conse-
„rat, consuetudine quacunque, etiam
„immemorabili, in contrarium non ob-
„stante.

§. XLI.

De tonsura per Abbates conferenda.

CAPUT X.

*Episcopis inferiores Prælati tonsuram, vel
minores Ordines ne conferant, nisi Regu-
laribus sibi subditis: nec ipsi, aut capita-
la quæcunque dimissorias concedant,
graviori in decretum peccantibus
pœna statuta.*

„Abbatibus, ac aliis quibuscunque,
„quantumvis exemptis, non liceat
„in posterum, intra fines alicujus Dicc-
„cesis consistentibus, etiamsi nullius
„Dioecesis vel exempti esse dicantur,
„cuiquam, qui regularis subditus sibi
„non sit, tonsuram, vel minores Ordi-
„nes conferre, nec ipsi Abbates & alii
„exempti, aut collegia, vel capitula
„quæcunque etiam Ecclesiarum cathedra-
„ralium, literas dimissorias aliquibus
„clericis secularibus, ut ab aliis ordi-
„nentur, concedant: sed horum ordi-
„natio, servatis omnibus, quæ in hujus
„sanctæ

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„sanctæ Synodi decretis continentur,
 „ad Episcopos, intra quorum Diœcesis
 „fines existunt, pertineat, non obstan-
 „tibus quibusvis privilegiis, præscri-
 „ptionibus, aut consuetudinibus etiam
 „immemorabilibus. Pœnam quoque
 „impositam his, qui contra hujus san-
 „ctæ Synodi sub Paulo tertio Decre-
 „tum, a capitulo, episcopali Sede va-
 „cante, literas dimissorias impetrant,
 „ad illos, qui easdem literas non a ca-
 „pitulo, sed ab aliis quibusvis in juris-
 „dictione Episcopi loco capituli, sede
 „vacante, succedentibus, obtinerent,
 „mandat extendi: concedentes au-
 „tem dimissorias contra formam De-
 „creti, ab officio, & beneficio per annum
 „sint ipso jure suspensi.

§. XLII.

*De interstitiis inter Ordines susce-
 ptos servandis.*

CAPUT XI.

*Interstitia in susceptione minorum Ordi-
 dinum, & certa alia præcepta
 observanda.*

„Minores Ordines iis, qui saltem la-
 „tinam linguam intelligant, per
 „temporum interstitia, nisi aliud Epif-
 „copo expedire magis videretur, con-
 „ferantur; ut eo accuratius, quantum

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„fit hujus disciplinæ pondus, possint e-
„doceri, ac in unoquoque munere, jux-
„ta præscriptum Episcopi, se exercent,
„idque in ea, cui adscripti erunt, Ec-
„clesia, nisi forte ex causa studiorum
„absint, atque ita de gradu in gradum
„ascendant, ut in eis cum ætate vitæ
„meritum, & doctrina major accrescat:
„quod & bonorum morum exemplum,
„& assiduum in Ecclesia ministerium,
„atque major erga Presbyteros & su-
„periores Ordines reverentia, & cre-
„brior, quam antea, Corporis Christi
„communio, maxime comprobabunt.
„Cumque hinc ad altiores gradus, &
„sacratissima mysteria fit ingressus, ne-
„mo iis initietur, quem non scientiæ
„spes majoribus ordinibus dignum o-
„stendit. Hi vero nonnisi post an-
„num a susceptione postremi gradus
„minorum Ordinum ad sacros Ordines
„promoveantur, nisi necessitas, aut Ec-
„clesiæ utilitas, judicio Episcopi, aliud
„exposcat.

§. XLIII.

De ætate pro Ordinibus majoribus.

CAPUT XII.

*Ætas ad majores Ordines requisita: digni-
duntaxat assumendi.*

„Nullus in posterum ad Subdiacona-
„tus ordinem ante vigesimum se-
„cun-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„cundum, ad Diaconatus ante vigesi-
 „mum tertium, ad Presbyteratus ante
 „vigefimum quintum ætatis suæ annum
 „promoveatur. Sciant tamen Episco-
 „pi, non singulos in ea ætate constitu-
 „tos debere ad hos ordines assumi, sed
 „dignos duntaxat, & quorum probata
 „vita senectus sit: Regulares quoque
 „nec in minori ætate, nec sine diligenti
 „Episcopi examine, ordinentur: privi-
 „legiis quibuscunque, quoad hoc, pe-
 „nitus exclusis.

§. XLIV.

*De ordinatione Subdiaconorum &
 Diaconorum.*

CAPUT XIII.

*Ordinatio qualis Subdiaconi & Diaconi,
 & eorum munus: nulli duo Ordines
 sacri conferantur eodem die.*

„Subdiaconi & Diaconi ordinentur,
 „habentes bonum testimonium, &
 „in minoribus Ordinibus jam probati,
 „ac literis, & his, quæ ad Ordinem exer-
 „cendum pertinent, instructi: qui spe-
 „rent, Deo auctore, se continere posse,
 „Ecclesiis, quibus adscribentur, infer-
 „viant, sciantque maxime decere, si
 „saltem diebus Dominicis & solemni-
 „bus, cum altari ministraverint, Sa-
 „cram Communionem perceperint.

C c 3

„Pro-

Sæc XVI.
A.C. 1563.
„Promoti ad sacrum Subdiaconatus
„Ordinem, si per annum saltem in eo
„non sint versati, ad altiorem gradum,
„nisi aliud Episcopo videatur, ascen-
„dere non permittantur. Duo sacri
„Ordines non eodem die, etiam Re-
„gularibus, conferantur, privilegiis, ac
„indultis quibusvis concessis non ob-
„stantibus quibuscunque.

§. XLV.

*De dotibus ad Presbyteratum assu-
mendorum.*

CAPUT XIV.

*Quinam ad Presbyteratum assumendi: as-
sumptorum quodnam munus.*

„Qui pie, & fideliter in ministeriis an-
„teactis se gesserint, & ad pres-
„byteratus ordinem assumuntur, bo-
„num habeant testimonium, & hi sint,
„qui non modo in Diaconatu ad annum
„integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem,
„ac necessitatem aliud Episcopo vide-
„retur, ministraverint: sed etiam ad
„populum docendum ea, quæ scire o-
„mnibus necessarium est ad salutem,
„ac administranda Sacramenta, dili-
„genti examine præcedente, idonei
„comprobentur, atque ita pietate ac
„castis moribus conspicui, ut præclarum
„bonorum operum exemplum, & vitæ
„moni-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„monita ab eis possint expectari: curet
„Episcopus, ut ii saltem diebus Domi-
„nicis, ac festis solemnibus, si autem cu-
„ram habuerint animarum, tam fre-
„quenter, ut suo muneri satisfaciant,
„Missas celebrent. Cum promotis per
„saltum, si non ministraverint, Epi-
„scopus ex legitima causa possit di-
„spensare.

§. XLVI.

*De Confessariis per Episcopos ap-
probatis.*

CAPUT XV.

*Nullus Confessiones audiat nisi ab Ordina-
rio approbandus.*

„Quamvis Presbyteri in sua ordina-
„tione a peccatis absolvendi po-
„testatem accipiant, decernit tamen
„Sacrosancta Synodus, nullum, etiam
„regularem, posse confessiones Sæcu-
„larium, etiam Sacerdotum, audire,
„nec ad id idoneum reputari, nisi aut
„parochiale beneficium, aut ab Epi-
„scopis per examen, si illis videbitur
„esse necessarium, aut alias idoneus
„iudicetur, & approbationem, quæ
„gratis detur, obtineat, privilegiis &
„consuetudine quacunque, etiam im-
„memorabili, non obstantibus.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

§. XLVII.

De Ecclesiasticis vagabundis.

CAPUT XVI.

*Arcentur ab ordinibus Ecclesiasticis inutiles,
& vagi.*

„Cum nullus debeat ordinari, qui iudicio sui Episcopi non sit utilis, aut necessarius suis Ecclesiis; sanctæ Synodus, vestigiis Sexti Canonis Concilii Chalcedonensis inhærendo, statuit, ut nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cuius necessitate, aut utilitate assumitur, non adscribitur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus, quod si locum, incorsulto Episcopo deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicitur. Nullus præterea Clericus peregrinus, sine commendatitiis sui Ordinarii literis, ab ullo Episcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta administranda admittatur.

§. XLVIII.

*De restaurandis Ordinum inferiorum
functionibus.*

CAPUT XVII.

*Qua ratione exercitia minorum Ordinum
repetenda?*

„Ut

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„Ut sanctorum Ordinum a diaconatu
ad Ostiariatum functiones, ab
Apostolorum temporibus in Ecclesia
laudabiliter receptæ, & pluribus in
locis aliquamdiu intermissæ, in usum
juxta Sacros Canones revocentur, nec
ab hæreticis, tanquam otiosæ, tra-
ducantur; illius pristini moris resti-
tuendi desiderio flagrans sancta Syno-
dus decernit, ut in posterum hujusce-
modi ministeria non nisi per constitutos
in dictis Ordinibus, exercentur, o-
mnesque & singulos Prælatos Eccle-
siarum in Domino hortatur, & illis
præcipit, ut, quantum fieri commode
poterit, in Ecclesiis cathedralibus,
collegiatis, & Parochialibus suæ Diæ-
cesis, si populus frequens, & Ecclesiæ
proventus id ferre queant, hujusmodi
functiones curent restituendas, & ex
aliqua parte redituum aliquorum sim-
plicium beneficiorum, vel fabricæ Ec-
clesiæ, si proventus suppetant, aut
utriusque illorum, eas functiones
exercentibus stipendia assignent, qui-
bus, si negligenter fuerint, Ordinarii
judicio, aut ex parte mulctari, aut in
totum privari possint, quod si ministe-
riis quatuor minorum ordinum exer-
cendis clerici coelibes præsto non e-
runt, suffici possint etiam conjugati,
vitæ probatæ, dummodo non bigami,

Cc 5

„ad

Sæcul. XVI. "ad ea munia obeunda idonei, & qui
A.C. 1562. "tonsuram, & habitum clericalem in Ec-
 "clesia gestent.

§. XLIX.

De Seminariis.

CAPUT XVIII.

*Forma erigendi Seminarium clericorum,
 præsertim tenuiorum: in cujus erectione
 plurima observanda: de educatione pro-
 movendorum in Cathedralibus, &
 majoribus Ecclesiis.*

„Cum adolescentium ætas, nisi recte
 „instituat, prona sit ad mundi
 „voluptates sequendas, & nisi a tene-
 „ris annis ad pietatem, & Religionem
 „informetur, antequam vitiorum ha-
 „bitus totos homines possideat, nun-
 „quam perfecte, ac sine maximo ac
 „singulari propemodum Dei omnipo-
 „tentis auxilio, in disciplina Ecclesia-
 „stica perseveret; sancta Synodus sta-
 „tuit, ut singulæ Cathedrales, metro-
 „politanae, atque his majores Eccle-
 „siæ, pro modo facultatum, & Diæ-
 „cesis amplitudine, certum puerorum
 „ipsius civitatis, & Diæcesis, vel ejus
 „provinciæ, si ibi non reperiantur, nu-
 „merum in collegio ad hoc prope ipsas
 „Ecclesias, vel alio in loco conve-
 „nienti, ab Episcopo eligendo, alere,
 „ac religiose educare, & in Ecclesia-
 „sticis

„sticis disciplinis instituere teneantur: Sæcul. XVI.
 „in hoc vero collegio recipiantur, qui A.C. 1563
 „ad minimum duodecim annos, & ex
 „legitimo matrimonio nati sint, ac le-
 „gere, & scribere competenter nove-
 „rint, & quorum indoles & voluntas
 „spem afferat, eos Ecclesiasticis mi-
 „nisteriis perpetuo inservituros, pau-
 „perum autem filios præcipue eligi vult,
 „nec tamen ditiorum excludit, modo
 „suo sumptu alantur, & studium præ-
 „ferant Deo, & Ecclesiæ inserviendi,
 „hos pueros Episcopus in tot classes,
 „quot ei videbitur, divisos, juxta eo-
 „rum numerum, ætatem, ac in disci-
 „plina Ecclesiastica progressum, par-
 „tim, cum ei opportunum videbitur,
 „ecclesiarum ministerio addicet; par-
 „tim in collegio erudiendos retinebit,
 „aliosque in locum eductorum sufficiet:
 „ita ut hoc collegium Dei ministrorum
 „perpetuum seminarium sit: Ut vero
 „in eadem disciplina ecclesiastica com-
 „modus instituantur, tonsura statim,
 „atque habitu clericali semper utentur;
 „grammatices, cantus, computi ec-
 „clesiastici, aliarumque bonarum ar-
 „tium disciplinam discant: sacram Scri-
 „pturam, libros Ecclesiasticos, homi-
 „lias Sanctorum, atque Sacramento-
 „rum tradendorum, maxime quæ ad
 „confessiones audiendas videbuntur op-
 „por-

Sæcul. XVI. „portuna, & rituum, ac ceremonia-
 A. C. 1563. „rum formas ediscent. Curet Episco-
 „pus, ut singulis diebus Missæ Sacri-
 „ficio intersint, ac saltem singulis men-
 „sibus confiteantur peccata, & juxta
 „confessoris iudicium sumant Corpus
 „Domini nostri Jesu Christi; cathed-
 „rali, & aliis loci Ecclesiis diebus fe-
 „stis inserviant. Quæ omnia, atque alia
 „ad hanc rem opportuna & necessaria,
 „Episcopi singuli cum consilio duorum
 „Canonicorum Seniorum, & graviorum,
 „quos ipsi elegerint, prout Spiritus
 „Sanctus suggererit, constituent, ea-
 „que ut semper observentur, sæpius
 „visitando, operam dabunt. Dyscolos
 „& incorrigibiles, ac malorum morum
 „seminatores acriter punient, eos e-
 „tiam, si opus fuerit, expellendo, o-
 „mniaque impedimenta auferentes,
 „quæcunque ad conservandum, & au-
 „gendum tam pium & sanctum inti-
 „tutum pertinere videbuntur, diligen-
 „ter curabunt. Et quia ad collegii
 „fabricam instituendam, & ad merce-
 „dem præceptoribus & ministris sol-
 „vendam, & ad alendam juventutem,
 „& ad alios sumptus, certi redditus
 „erunt necessarii; ultra ea, quæ ad in-
 „stituendos, alendosve pueros sunt in
 „aliquibus Ecclesiis, & locis destinata,
 „quæ eo ipso huic Seminario sub eadem

„Epi-

„Episcopi cura applicata censeantur, Sæcul XVI.
 „iidem Episcopi cum consilio duorum A.C. 1563.
 „de capitulo, quorum alter ab Epi-
 „scopo, alter ab ipso Capitulo eligatur,
 „itemque duorum de Clero civitatis,
 „quorum quidem alterius electio simi-
 „liter ad Episcopum, alterius vero ad
 „clerum pertineat, ex fructibus inte-
 „gris mensæ Episcopalis, & quarum-
 „cunque dignitatum, personatum, offi-
 „ciorum, præbendarum, portionum,
 „abbatiarum, & prioratum cujuscun-
 „que ordinis, etiam Regularis, aut
 „qualitatis, vel conditionis fuerint, &
 „hospitalium, quæ dantur in titulum
 „vel administrationem, juxta constitu-
 „tionem Concilii Viennensis, quæ in-
 „cipit, *quia contingit*, & beneficiorum
 „quorumcunque, etiamsi juris Patro-
 „natus cujuscunque fuerint, etiamsi
 „exempta, etiamsi nullius diæcesis,
 „vel aliis Ecclesiis, monasteriis, & ho-
 „spitalibus, & aliis quibusvis locis piis,
 „etiam exemptis, annexa, & ex fabri-
 „cis Ecclesiarum, & aliorum locorum,
 „etiam ex quibuscunque aliis Ecclesia-
 „sticis redditibus, seu proventibus, e-
 „tiam aliorum collegiorum, in quibus
 „tamen seminaria discentium, vel do-
 „centium ad commune Ecclesiæ bo-
 „num promovendum actu non haben-
 „tur, hæc enim exempta esse voluit,
 „præ-

sæcul. XVI. „præterquam ratione reddituum, qui
 A C. 1563 „superflui essent, ultra convenientem
 „ipforum Seminariorum sustentationem,
 „seu corporum, vel confraternitatum,
 „quæ in nonnullis locis Scholæ appel-
 „lantur, & omnium Monasteriorum,
 „non tamen Mendicantium, etiam ex
 „decimis quacunque ratione ad laicos,
 „ex quibus subsidia Ecclesiastica solvi
 „solent, & milites cujuscunque mili-
 „tiæ, aut Ordinis pertinentibus, fra-
 „tribus Sancti Joannis Hierosolymitani
 „duntaxat exceptis, partem aliquam
 „vel portionem detrahent, & eam por-
 „tionem sic detractam, necnon bene-
 „ficia aliquot, simplicia, cujuscunque
 „qualitatis, & dignitatis fuerint, vel
 „etiam præstimoniam, vel præstimoniam
 „les portiones, etiam ante vacationem
 „nuncupatas, sine cultus divini, & illa
 „obtentium præjudicio, huic colle-
 „gio applicabunt, & incorporabunt.
 „quod locum habeat, etiam si beneficia
 „sint reservata, vel affecta; nec per
 „resignationem ipsorum beneficiorum,
 „unionem & applicationem, suspendi, vel
 „ullo modo impediri possunt: sed om-
 „nino quacunque vacatione etiam si in
 „curia, effectum suum sortiantur, qua-
 „cunque constitutione non obstante. Ad
 „hanc autem portionem solvendam, be-
 „nificiorum, dignitatum, personatum,
 „&

„& omnium, & singulorum supra com-
 „memoratorum possessores, non modo
 „pro se, sed pro pensionibus, quas alii
 „forsan ex dictis fructibus solverent;
 „retinendo tamen pro rata, quidquid
 „pro dictis pensionibus illis erit solven-
 „dum, ab Episcopo loci per censuras
 „Ecclesiasticas ac alia juris remedia
 „compellantur, etiam vocato ad hoc,
 „si videbitur, auxilio brachii secularis:
 „quibusvis, quoad omnia & singula
 „supradicta, privilegiis, exemptionibus,
 „etiamsi specialem derogationem re-
 „quirent, consuetudine, etiam im-
 „memorabili, & quavis appellatione,
 „& allegatione, quæ executionem im-
 „pediat, non obstantibus, succedente
 „vero casu, quo per uniones effectum
 „suum sortientes, vel aliter, semina-
 „rium ipsum in totum vel in partem
 „dotatum reperiatur, tunc portio ex
 „singulis beneficiis, ut supra, detracta
 „& incorporata, ab Episcopo, prout
 „res ipsa exegerit, in totum vel pro
 „parte remittatur, quod si Cathedra-
 „lium, & aliarum majorum Ecclesia-
 „rum Prælati, in hac Seminarii ere-
 „ctione, ejusque conservatione negli-
 „gentes fuerint, ac suam portionem
 „solvere detrectaverint, Episcopum Ar-
 „chiepiscopus, Archiepiscopum & Su-
 „periores Synodus provincialis acriter
 „cor-

Sæcul. XVI.

A.C. 1562

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

„corripere, eosque ad omnia supra
 „dicta cogere debeat, & ut quam pri-
 „mum hoc sanctum & pium opus, ubi-
 „cunque fieri poterit, promoveant, stu-
 „diose curabit: rationes autem red-
 „dituum hujus Seminarii Episcopus sin-
 „gulis annis accipiat, præsentibus duo-
 „bus a Capitulo, & totidem a Clero
 „civitatis, deputatis. Deinde, ut cum
 „minori impensa hujusmodi Scholis in-
 „stituendis provideatur, statuit sancta
 „Synodus, ut Episcopi, Archiepiscopi,
 „Primates, & alii locorum Ordinarii,
 „Scholasterias obtinentes, & alios, qui-
 „bus est lectionis vel Doctrinæ munus
 „annexum, ad docendum in ipsis Scho-
 „lis instituendos, per seiplos, si ido-
 „nei fuerint, alioquin per idoneos sub-
 „stitutos, ab eisdem Scholasticis eli-
 „gendos, & ab Ordinariis approban-
 „dos, etiam per subtractionem fru-
 „ctuum cogant & compellant, quodsi
 „iudicio Episcopi digni non fuerint, al-
 „terum, qui dignus sit, nominent, omni
 „appellatione remota, quodsi neglexe-
 „rint, Episcopus ipse deputet. Doce-
 „bunt autem prædicti, quæ videbun-
 „tur Episcopo expedire. De cetero
 „vero officia, vel dignitates illæ, quæ
 „Scholasteriæ dicuntur, non nisi Docto-
 „ribus vel Magistris, aut Licentiatis in
 „Sacra pagina, aut in jure Canonico,
 „&

Sæcpl. XVI.
A. C. 1563.

„& aliis personis idoneis, & qui per
„seipos id munus explere possint, con-
„ferantur: & aliter facta provisio, nul-
„la sit & invalida, non obstantibus qui-
„busvis privilegiis & consuetudinibus,
„etiam immemorabilibus.,,

„Si vero in aliqua provincia Eccle-
„siæ tanta paupertate laborent, ut Col-
„legium in aliquibus erigi non possit,
„Synodus provincialis, vel Metropoli-
„tanus, cum duobus antiquioribus suf-
„fraganeis, in Ecclesia metropolitana,
„vel alia provinciæ Ecclesia commo-
„diori, unum, aut plura collegia, prout
„opportunum judicabit, ex fructibus
„duarum, aut plurium Ecclesiarum, in
„quibus singulis collegium commode
„institui non potest, erigenda curabit,
„ubi pueri illarum Ecclesiarum edu-
„centur.

„In Ecclesiis autem amplas Diæce-
„ses habentibus possit Episcopus unum
„vel plura in Diæcesi, prout sibi op-
„portunum videbitur, habere semina-
„ria: quæ tamen ab illo uno, quod in
„civitate erectum & constitutum fuerit,
„in omnibus dependeant. Postremo si
„vel pro unionibus, seu pro portionum
„taxatione, vel assignatione & incorpo-
„ratione, aut qualibet alia ratione,
„difficultatem aliquam oriri contigerit,
„ob quam hujus Seminarii institutio
„& *Hist. Eccles. Tom. XLVI.* Dd „vel

Secul. XVI.
A.C. 1563.

„vel conservatio impediretur aut per-
„turbaretur, Episcopus cum supra de-
„putatis, vel Synodus provincialis, pro
„regionis more, pro Ecclesiarum, &
„beneficiorum qualitate, etiam supra
„scripta, si opus fuerit, moderando
„aut augendo, omnia & singula, quæ
„ad felicem hujus Seminarii profectum
„necessaria & opportuna videbuntur,
„decernere, ac providere valeat.„

Igitur in hoc Tridentinæ Synodi de-
creto, prout elucet, ac valde notan-
dum videtur, septem capita fuere sanc-
ta, in quorum primo præcipiebatur, ut
in qualibet Ecclesia Cathedrali eriga-
tur Collegium, seu Seminarium, in quo
certus puerorum ex ipsa civitate, &
Diæcesi, vel ejus Provincia ortorum
numerus ab Episcopo seligatur, ut ibi-
dem hi alantur, ac Religiose educen-
tur, necnon in Ecclesiasticis disciplinis
instituantur.

II. Illi, qui ad hoc collegium reci-
perentur, ad minimum *duodecim habeant*
annos, & ex legitimo matrimonio nati sint,
ac legere, & scribere competenter noverint;
& quorum indoles, & voluntas spem af-
ferat, eos Ecclesiasticis ministeriis perpetuo
inservituros.

III. Præcipue pauperum Filii eli-
gantur, neque vero *ditiorum excludan-*
tur, hi tamen suo sumptu alantur, & stu-
dium

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

dium præferant Deo, & Ecclesiæ inser-
viendi.

IV. Hos pueros Episcopus in tot classes,
quot ei videbitur, divisos, juxta eorum
numerum, ætatem, ac in disciplina Ec-
clesiastica progressum, cum ei oppor-
tunum videbitur, Ecclesiarum ministerio
addicet.

V. Habitu clericali semper utantur,
& grammatices, cantus, computus Ecclesia-
stici, aliarumque bonarum artium discipli-
nam discant: sacram Scripturam, libros
Ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque
Sacramentorum tradendorum, maxime quæ
ad confessiones audiendas videbuntur oppor-
tuna, & rituum, ac ceremoniarum formas
ediscant.

VI. Saltem singulis mensibus confitean-
tur peccata, & juxta Confessoris judicium
sumant Corpus Domini nostri Jesu Christi.

VII. Dyscoli, & incorrigibiles, ac ma-
lorum morum Seminatore acriter punian-
tur, eos etiam, si opus fuerit, expellendo.

Cetera respiciunt ejusmodi Semi-
nariarum fundationes, ac media, qui-
bus sufficientes proventus hisce Colle-
giis attribui valent.

§. L.

Quorumdam Patrum oppositio contra
Residentia decretum.

Dd 2

Hæc

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

Hæc Sessio vigesimæ tertix decreta unanimes Patrum suffragio fuere approbata, sex tamen Præsules unice quædam minoris momenti capita immutari, ac clarius explicari petebant, quin tamen decreta rursus examinarentur, sed duntaxat quædam declaratio adderetur. Verum decretum de residentia majori obnoxium erat difficultati, undecim enim Præsules illud impugnabant, quorum aliqui illud penitus rejiciebant, atque alii duntaxat aliqua ex parte approbant: eorum tamen oppositiones flocci habebantur: unde decretis a potissima parte acceptatis, ac prælectis Sessio proxima per sequens decretum indicebatur.

§. LI.

*Decretum pro indicenda proxima
Sessione.*

Insuper eadem Sacrosancta Tridentina Synodus proximam futuram Sessionem in diem decimum sextum mensis Septembris indicit: in qua agetur de Sacramento Matrimonii, & de aliis, si qua erunt ad doctrinam fidei pertinentia, quæ expediri possint: item, de provisionibus episcopatum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum, ac de diversis reformationis articulis. Attamen pro-

Pallav. hist.

Conc. Trid.

21. c. 12.

n. 10.

Visconti

tom. 2.

Mem. lettr.

55. p. 179.

„gata fuit hæc Sessio ad undecimam Sæcl. XVI.
 „Novembris diem anno millesimo quin- A.C. 1563.
 „gentesimo sexagesimo tertio.

§. LII.

Lunensis Comes Protestantes ad Synodum invitari rogans.

Ex prospero hujus Sessionis successu *Pallav. l. c.*
 Synodi brevi absolvendæ spes au- *Visconti Es*
 gebatur: verum Lunensis Comes Hi- *Mem. l. c.*
 spaniæ Regis Orator a Legatis petebat,
 ut Protestantes denuo ad Concilium
 invitarentur: equidem pia erat Comi-
 tis voluntas; hac enim ratione Prote-
 stantibus vel ad Ecclesiam redeundi
 medium suppeditare, vel iis omnem
 calumniandi ansam præripere studebat:
 verum iterata hæc convocatio plus justo
 Synodum, quæ aliunde nimium pro-
 trahebatur, prorogasset, si Protestan-
 tes ad illam accessissent: hinc non dee-
 rant, qui hanc petitionem nonnisi ad
 Regis Catholici sollicitationem, ac ex
 solo Patres detinendi studio, a Comite
 fuisse interpositam arbitrabantur: ast ut
 ut res se habuerit, id omnino pro com-
 perto habetur, quod hac petitione re-
 jecta Protestantes accersiti non fuerint:
 porro postea nominabantur Theologi,
 qui articulos discuterent a Sacramentis
 sejunctos, cujusmodi erant Indulgen-
 tiæ, Religiosorum vota, Sanctorum in-
 voca-

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

vocatio, S. Imaginum cultus, & Purgatorium: cum vero Lunensis Comes dubia, quibus Synodi progressus retardabatur, identidem moveret, atque obstacula Concilium longius protrahentia opponeret, hac super re Præsides apud Cæsarem, & Pontificem querabantur: hinc ab his rescriptum, harum difficultatum, nisi solidæ fuerint, nullam habendam esse rationem.

§. LIII.

Hæc Capita per Legatos ad Papam transmissa, adunque de Seminario Romæ erigendo.

Pallav. n. 12.
Et 13. litt. 1.
Borr. ad
Legat.
II. Aug.

Acceptis hisce mandatis Legati discutiendis materiis toto studio incumbere decernebant, ut autem Oratoribus manifestum facerent, quod serio de emendatione agi peterent, quadraginta duos articulos confici curabant, eosque ad Papam transmittabant, non tam ex eo fine, ut Pontifex desuper mentem suam aperiret, quam duntaxat ut de iis certior fieret. Insuper eidem significabant, quod in nuperæ Sessionis decreto circa Seminaria in quavis Diœcesi erigenda, nonnulli disertis verbis declarari petierint, ut ejusmodi Collegium Romæ erigeretur, ipsi vero se horum petitioni opposuissent, ne Synodus leges sacræ Sedi præscribere videretur,

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

retur, de cetero autem illis promississent, quod ipsemet summus Pontifex pro suæ, qua fulget, dignitatis munere hoc decretum effectui daturus esset, hinc a se Sanctitatem suam rogari, scribebant, ut ipsorum promissa operis executione firmare dignaretur. Ad hæc summus Pontifex per Borromæum Cardinalem ad Legatos suos ista rescribi iussit: *Non vult amplius Pontifex quemquam consulere de capitibus memoratis, nec de reliquis, quæ ihinc mittentur in posterum; siquidem certo scit, ob ingeniorum varietatem nunquam nos conventuros, Et indies magis dissensuros: adeo autem necessaria est Synodi absolutio ob causas plurimas sæpius scriptas, ut nihil, quod eam retardet, possit, prout nos arbitramur, culpa gravissima carere: maximum in rebus omnibus, quod fieri possit, bonum, Et minimum malum peragite, atque hoc animo progrediamini, quo quam celerrime deveniatis ad exitum Concilii: quod Pontifici videtur potius absolvendum solemniter, quam suspendendum, cum id majus Dei obsequium, major noster honor, ac dignitas ab ipso putetur: Et ubi res eo deductas animadvertetis, ut sanctis postea dogmatibus, consecutisque jam dictis disciplinæ legibus, opportunum absolvendæ Synodi tempus arbitremini, Et vobiscum major Patrum numerus consenserit, dicit Pontifex, ut nulla ratione habita re-*

Dd 4

luctan-

Sæc. XVI. *luctantium, nec ullis deterriti minis cujus-*
A.C. 1563. *vis hominis, finem imponatis.* Data erat
 hæc Pontificis epistola die decima quarta
 Augusti, in qua Pius IV. nullam quidem
 de Seminario Romæ erigendo mentio-
 nem fecerat, nihilominus idem Borro-
 mæus in suis literis ad Legatos signifi-
 cabat, quod statim, quam primum de
 erigendis ejusmodi seminariis Tridenti
 agi percepisset, animum adjecerit
 ad id Romæ perficiendum, sicuti
 autem brevi se id præstiturum inten-
 debat, ita postea executioni dedit.

§. LIV.

*Actum de articulo circa matrimonia
clandestina.*

Pallav. l. 22.
t. I. n. 16.

Postquam hi articuli proponerentur,
 de duobus præprimis acriter dispu-
 tatum est, quorum primus erat de clan-
 destinis matrimoniis, ac de iis quære-
 batur, an ea ob gravissima mala ex-
 inde orta tanquam irrita essent decla-
 randa? idcirco Oratores Galli, quo-
 rum regna fortassis hoc incommodum
 frequentius, nocentiusque patiebantur,
 vigesimo quarto Julii a Concilio
 Regis nomine solemniter petierunt, ut
 hujusmodi matrimonia in posterum ir-
 rita decernerentur, renovatis antiquis
 nuptiarum ritibus: si vero gravi de
 causa

caussa interdum aliter fieri opportunum censeretur, saltem matrimonia pro non legitimis haberentur, quoties non adessent Parochus, cum tribus, aut pluribus testibus: insuper petebant, ut etiam redderentur irrita matrimonia contracta a filiis absque parentum consensu, cum hæc plerumque essent noxia, ac familiis indecora, & odiorum potius, quam amoris fomes inter conjuges, proin ut iidem filii familias hac ratione in officio contineantur, & familiis suis ignominia labem inurere, ac ejusmodi matrimonia inire præpedirentur, ad quæ non nisi immoderata libido incitat

Sæc. XVI.

A.C. 1563.

§. LV.

Oratores Galli hæc matrimonia tanquam irrita declarari petentes.

Insuper iidem Oratores petebant, ut simul remedium adhiberetur parentum socordia in curando filiorum statu, ac certus annorum numerus præscriberetur, quo absoluto, si nondum filius a parentibus matrimonio fuisset collocatus, fas illi esset, per seipsum uxorem ducere.

Pallav. l. c.

Hæc quæstio haud exiguam concitabat disputationem tam circa Ecclesie potestatem, quam ejusmodi legis utilitatem: Pontifex autem pro eo,

Dd 5

quod

Sæcul. XV.
A. C. 1563.

quod apud se jam statuerat, scribi iussit ad legatos mandans, ut id conficeretur, quod magis opportunum putarent: insuper illos certos reddi volebat, quod quidem adeo abhorreret a mulierum raptu, ut animo meditaretur Decretum huiusmodi, quo nunquam posset verum matrimonium contrahi inter raptorem, ac raptam, quam in rem antiquorum Canonum rigorem restitui vellet, gratum autem ipsi foret, si hoc negotium pariter illis committeretur.

§. LVI.

Episcopi omnium Parochiarum collationem sibi solis relinquere postulant.

Alter articulus admodum arduus, agebat de collatione Beneficiorum, animarum curam complectentium: etenim Episcopis rationi, ac æquitati consentaneum videbatur, quod nullus Anni Mensis esset, in quo Papa ad illa nominare posset, adeo, ut cuncta Episcoporum potestati relinquerentur, cum hi cunctos in Diæcesi idoneos melius cognoscerent. Equidem Pius IV. satis intelligebat, & quantum id sibi detraheret, & ubi rei deliberatio Tridentinis Patribus remitteretur, ipsos pro se decreturos, noluit tamen, ut obex ille Synodi progressum, ejusque

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

decisionem retardaret, sed cœpit etiam Legatis suis triplex remedium proponere, ut ex illis unum eligerent: porro eorum primum eo tendebat, ut cuncta Sacerdotia, quibus animarum cura est annexa, quocunque vacarent mense, ad Episcopos ita spectarent, ut pariter cuncta beneficia simplicia ad Pontificem pertinerent: altero autem petebatur, ut quemadmodum sæpe scripserat Borromæus, darentur ea Sacerdotia non alio modo, quam *in forma dignum*, prout hæc vocabula in Dataria explicantur, adeo, ut illud impetraturus, coram Ordinario testatum redderet, se dignum esse: si tamen neutrum istorum acciperetur, Legati ad tertium descendere jubebantur, videlicet ut Pontifex cuncta Paræciarum Sacerdotia in ipsius mensibus vacantia conferret solum dignis viris, & ex ipsa Diæcesi, quorum album ab Ordinariis ipsi mitteretur: insuper emendationis capita, quæ Legati Cardinali Lotharingio, ac postea Ferrerio, sicuti pariter ceteris Oratoribus communicaverunt, gravi molestiæ duobus prioribus fuere, cum ipsis videretur rejici, ac despici suum consilium, & oblatam opem ad absolvendam Synodum absque tanti temporis, novarumque sanctionum impendio.

Nihilo-

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

Nihilominus Cardinalis Lotharingus hæc capita rata habuit, ad summum Pontificem rescribens, quod omnibus suis viribus progressum, ac Concilii continuationem promoveret, atque illius exitum ardentè desideraret.

§. LVII.

*Lunensis Comitis postulata a Legatis
rejeclta.*

Pallav. c. 3.
num. I.

Cum pro felici Concilii exitu Romæ cuncta agerentur, interea Principum Oratores plura immutari petebant, hasque mutationes exponebant, & quidem inter alias postulabant, ut ex singulis Nationibus certus Patrum numerus seligeretur, qui Canones concinnarent, & suffragia colligerent. Hanc innovationem, quam jam sæpius frustra petebat, rursus Lunensis Comes proposuit, qui tamen nunc quoque successu frustratus est, quippe eidem Præfides hæc in responsis dabant: „tuæ
„petitioni adversatur consuetudo non
„solum reliquarum omnium Synodo-
„rum, exceptis aliqua ex parte Constan-
„tienti, ac Basileensi, sed etiam repu-
„gnat ejusdem Tridentinæ sub Paulo III.
„ac Julio III. celebratæ mos, quapropter
„cum adeo urgeret Rex Catholicus, ut
„tres illæ convocationes declararentur
„tanquam una Synodus, & præsens

„sub

„sub Pio IV. tanquam præteritarum con-
 „tinuatio diceretur, postulandum non
 „est a te, ut prætermitteretur, ac ta-
 „cite damnaretur mos in ipsis adeo pru-
 „denter adhibitus: nam id si fieret, anfa
 „porrigeretur ad impugnandas omnes
 „constitutiones firmatas non solum illis
 „temporibus, sed etiam post postremam
 „convocationem, quasi modo non le-
 „gitimo sancitas, adeo, ut ad everten-
 „dam funditus Synodi auctoritatem ea
 „res tenderet. „

Sæcul. XVI.

A.C. 1563.

In hoc colloquio utrinque non nihil
 acrius disceptatum, ac præcipue Lu-
 nensis Comes vehementius excandesce-
 bat, quin tamen importunius ea a se
 postulata impetraret: unde unacum Le-
 gatis discedens Navagerum Cardinalem
 adiit, questus, quod suæ postulationis
 modica haberetur ratio, quinimo a non
 paucis accusaretur, quod Synodi exitum
 præpedire unice intentus foret.
 Navagerus ingenue fatebatur, quod de
 illo ejusmodi fama increbresceret, ad
 quam tamen ipsemet ansam dedisset,
 proin, ut hujus rumoris falsitatem con-
 trario opere confunderet, quantum in
 ipso esset, Synodi accelerationem totis
 viribus procuraret. Id equidem pro-
 miserat Comes, Navagerus autem ab
 omni adulationis studio alienus paucis
 respondit: „Spero, quod promissionis
 facili-

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

facilitati operis constantia non fit defutura.,, Postea ambo sermonem convertebant ad articulum, qui de Principibus Laicis pariter reformandis agebat: id vero sibi minus probari, significabat Comes, quamvis autem Navagerus ei persuadere niteretur, omnes emendationis articulos tam arcto nexu inter se conjunctos esse, ut aliqui acceptari nequeant, quin etiam ceteri recipiantur, nihilominus Comes hac etiam ratione nondum sibi satisfactum credebat.

§. LVIII.

Lunensis querelæ de gestis in nupera Sessione.

Pallav. n. 4. Insuper Lunensis de iis, quæ in nupera Sessione gesta fuere, querebatur, hæc exponens: „quamvis cunctæ nationes exoptassent, ut declararetur, unde procederet Episcoporum institutio, nihilominus hac in re nihil hucusque fuit decisum: imo ex adverso duæ nationes nimirum Itali, atque Hispani differentes, quibusnam præpolleret Romani Pontificis potestas, benignis auribus excipiebantur, dumtaxat Gallis hac in re repugnantibus. Ad id respondebat Navagerus: ex hoc ipso recenti facto confici potest, quantum in ipsis Præsidibus concordia a-
„mor

mor valeret, eo quod repugnantia nationis unicæ, quæ suffragiorum numero minus potens erat, ipsos tamen continuisset, ne res tanti momenti ad Romani Pontificis utilitatem definiretur: postea igitur ea ommissa, haud condecens videbatur, ut circa minorum Præsulum potestatem declaratio haberetur, cum caput præcedere debuisset, de quo Itali cum Gallis convenissent, adeoque justæ querelæ causa istis non suppeteret, quod ex Hispanorum duntaxat sententia, ac voto non fuisset ad eam definitionem deventum.

Sæcul. XVI.
 A.C. 1563.

§. LIX.

Legati suam innocentiam coram Lunensi Comite vindicantes.

Postea Legati frequentius in ædibus Cardinalis Moroni conveniebant, quo etiam Lotharingius, & Madrutius Cardinales accersebantur, ut ibidem res ab Oratoribus circa Reformationis articulos annotatas discuterent, atque ad eam redigerent normam, quæ graves contentiones declinaret: verum accepto interim Roma exemplo illius epistolæ, quam calumniis plenam Lunensis Comes adversus Legatos ad summum Pontificem, & Avilam Oratorem perscripserat, Legati initio statuebant, Comiti ejusmodi dare responsum, ex quo

Pallav. u. 5.
 Visconti t. 2.
 Mem. lett.
 65. du 16.
 Aug. p. 265.

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

quo nonnisi mendacia ab eo fuisse ex-
posita manifestum fieret, nihilominus
cum hoc responso Comitis animum ma-
gis exasperari, & proin morum refor-
mationi, ac Concilio absolvendo nova
obstacula opponi considerarent, priva-
tam offensionem lenitate, ac modestia
ulcisci decreverunt, unice in id intenti,
ut suam innocentiam vindicarent, eum-
que persuasum redderent, quod in om-
nibus juxta prudentiæ, & honestatis
præcepta egissent.

§. LX.

*Comitis querelæ de privatis Italarum
Præfulum conventibus.*

*Pallav. c. 3.
num. 6.*

Ad hæc reposuit Comes: „nunquam
in animum induxi quidquam mi-
nus honestum ab ejusmodi viris con-
fectum fuisse, sed fateor, sæpius audi-
tas a me fuisse graves susurrations ob-
eos privatos cœtus, qui in ipsorum
ædibus habebantur, eo viginti Italis,
& duobus solum Hispanis, totidemque
Gallis accitis., Ad hæc querelas mox
Synodi Præsides hæc reponerant:
cum nostrum munus esset, sicuti dixi-
mus, difficultates amovere, & con-
troversias componere, id effici a nobis
non potuit absque illorum consilio, &
ope, quos ad hoc idoneos putavimus,
proin etiamsi verum sit, Italos longe
„major-

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

„majori, quam alios frequentia interesse,
 „non tamen id dissonum videri debet,
 „cum Synodo centum quinquaginta ex
 „Italis adessent, reliqui vero ex aliis
 „Provinciis tantum septuaginta: præ-
 „terquam si Comes rem absque præoc-
 „cupati animi impetu, discutere vellet,
 „facile cognoscere posset, quod sua opi-
 „nionem plures aliarum Nationum Epif-
 „copi convenerint, ac præsertim duo
 „Cardinales Lotharingius, & Madrutius,
 „necnon Ecclesiastici Cæsaris, ac Regis
 „Poloniæ Oratores interfuerint, imo i-
 „psemet Comes, si esset Ecclesiasticus,
 „in eos cœtus convenire potuisset, quod
 „nos summopere exoptassemus, ut ipse
 „cognoscere valeret, qua ratione res i-
 „bidem discutiantur, & cur Episcopi
 „convocentur. „ Denique absolutum
 „est hoc colloquium, cum ambo acquie-
 „scentes, ac polliceretur Lunensis Comes,
 „daturum se operam celeritati, suæque
 „Nationis Præsules hortaturum, ut cun-
 „cta prudenter, ac moderate decidenda
 „approbarent.

§. LXI.

*Legatorum literæ ad Papam circa
 suspensionem Concilii.*

Postea Legati, ubi summum Pontifi- *Pallav. c. 3.*
 cem de hujus colloquii successu cer- *n. 7. & 8.*
 tiorem reddiderunt, simul responde-
Hist. Eccles. Tom. XLVI. E e runt

Sæcul. XVI.
A.C. 1563.

runt ad articulum de Concilii suspensione, ab eodem propositum, mox autem rejectum: itaque hanc in rem Pontifici exponebant, quod mere ex humanis rationibus Principes hanc Concilii suspensionem exoptarent, qui tamen potius privata sua comoda communi totius Christianæ Republicæ utilitati postponere deberent. Ceterum re ipsa consilium de interrumpenda Synodo brevi evanuit, imo quod antea ardentem petebatur, mox penitus oblivione sepultum jacuit. Attamen Comes Lunensis a suis querelis non destitit præcipue questus, quod Legati in suis ædibus privatos congerent conventus, quocirca minabatur, si id agere persisterent, se quoque in ædibus suis convocaturum cunctos Præsules Regi subjectos, tum Hispanos, tum Italos, adjecta ipsis prohibitione, ne Præsidium coetus adirent, sed una omnes ad novum hunc conventum accederent. Verumtamen Legati hæc minas, cum illarum imbecillitatem sibi sat comperitam haberent, flocci pendebant, ac semper pro more suo conveniebant, adhibita tamen ea circumspèctione, ut Comitum indignationem magis accendere veriti privatos hosce coetus haud amplius in suis ædibus, sed in Præsulum Palatiis agerent. Postea die decima tertia Augusti Præsides habito generali Con-

Conventu rursus agebant de causa ^{Sæcul. XVI.}
 Grimani Veneti Patriarchæ, ^{A. C. 1563.} cujus su-
 pra meminimus. Intererant omnes
 Judices excepto Premisliensi Episcopo
 tum ægrotante.

§. LXII.

*Patrum sententiæ pro absolvendo
 Grimano Patriarcha.*

Hæc Congregatio ad septimam usque
 horam protrahebatur, ubi omnes ^{Pallav. l. 6.}
 unanimi consensu declarabant, quod e-
 pistola a Grimano ad Utinensem suum
 Vicarium generalem pluribus abhinc
 annis scripta, cui tota innitebatur accu-
 satio, circa quasdam propositiones a
 quodam Prædicatore de Prædestinatio-
 ne enuntiatas nihil censura dignum,
 nullamque propositionem contineret,
 quæ non æque in Sanctis Augustino,
 Prospero, Bernardo, Thoma Aquinate,
 atque in pluribus aliis Doctoribus re-
 periretur. Idem quoque sensere cuncti
 Theologi, quibus ea res fuerat commu-
 nicata, & tantum Guererus Granaten-
 sis Archiepiscopus, atque Ayala Sego-
 biensis Antistes quadam utebantur re-
 strictione, affirmantes, quod quidem in
 eandem etiam opinionem convenirent,
 cum tamen res nondum maturius dis-
 cussæ, nec sententiæ ea de causa a
 Theologis Romanis prolatae fuerint, hinc

Sæcul. XVI.
A. C. 1563. minus contenti essent. Verum quorundam opinio fuit, in ea epistola Theologiæ Scholasticæ methodum haud fuisse observatam, sed in quadam apologia, a Grimano Patriarcha postea ad eam defendendam confecta, dubitationem omnem fuisse ablatam. Porro Præsides a iudicibus petierunt, quatenus suam quisque sententiam scripto breviter traderet, ut forma iudicii servaretur: pariter Veneti Oratores curforem illico ad Senatum misere, ut de hoc eventu eum facerent certiozem, nec minus Legati de eodem negotio scripserunt ad Pontificem, qui postea illis respondit, monens, ut id, quod æquum esset, perageretur, quare sequenti mense lata fuit de Grimano sententia, quemadmodum ostendemus.

§. LXIII.

In quadam congregatione circa matrimonia clandestina disputatum.

Pall. c. 4. n. 1.
Viscont to. 2.
Lett. 63. du
12. d' Aoug.
P. 351. Postquam cum summa solertia in privatis Theologorum coetibus æque, ac in Prælatorum Congregationibus circa articulum de Matrimonii Sacramento, ejusque abusibus disceptatum erat, ac post quatuordecim alios particulares Patrum conventus demum in generali Canones, & decreta fuerant digesta, tandem die trigesima prima Ju-
lii

lii colligebantur suffragia, ubi acriter disputatum est de matrimoniis clandestinis, utrum illa tanquam irrita, vel legitima declaranda essent.

Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

Præprimis asseriebant nonnulli, quod nonnisi unicum emendationis decretum conficeretur, illudque ad Canonum callem apponeretur; cum autem per hoc Canones damnaretur opinio illorum, qui ea matrimonia, quæ antea fuerant contracta, subsistere negabant, hinc in eo decreto declaratum, quod non valerent illa matrimonia, quæ imposterum absque testibus numero saltem tribus contraherentur, aut sine Parentum consensu celebrarentur, si filius necdum decimum octavum, vel filia decimum sextum, ætatis annum attigisset: ut autem hoc decretum eo facilius reciperetur, non tanquam dogmatis decisio, sed duntaxat veluti reformationis decretum proponebatur.

§. LXIV.

Decretum circa Matrimonia varie conceptum.

Ab initio hoc decretum sub his verbis proponebatur: *Sacrosancta Dei Ecclesia, Spiritu Sancto afflata, animadvertens magna incommoda, & gravia peccata, quæ ex clandestinis conjugis ortum habent, præsertim vero eorum, qui*

E e 3

in

Sæcul. XVI.
A. C. 1563

in statu damnationis permanent, dum sæpe priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia palam contrahunt, Et cum ea in perpetuo adulterio vivunt, alias gravissimis poenis ea prohibuit, eademque tamen irrita non fecit: sed hæc Sacrosancta Synodus, cum animadvertat, remedium illud propter hominum inobedientiam hucusque parum profuisse, decernit, ut in posterum matrimonia illa, quæ clam contrahuntur absque tribus testibus, irrita sint, quemadmodum præsentis Decreto irrita facit: præterea eadem Synodus irrita facit ea matrimonia, quæ contraherentur a filiis familias ante annum decimum octavum completum, Et a filiabus ante decimum sextum completum, absque genitorum consensu, remanentibus tamen in suo robore aliis legibus, contra matrimonia clandestina promulgatis.

Altera die septima Augusti idem Decretum nonnihil correctum Patribus congregatis proponebatur, eratque his verbis conceptum: *Præcipit sancta Synodus, ut cunctæ personæ, quæ in posterum audebunt contrahere matrimonium, aut sponsalia, absque præsentia saltem trium testium, sint inhabiles ad ejusmodi matrimonia, aut sponsalia contrahenda adeoque cuncta ab ipsis gesta ad matrimonium, aut ad sponsalia contrahenda, irri-*

ta

ta sint, sicuti præsentis decreto irrita red-
duntur. Sæcul. XVI.
A. C. 1563.

Porro de conjugis Filiorum fami-
lias varia erat Patrum opinio, an nimi-
rum matrimonia a masculis ante vige-
simum ætatis annum, a puellis autem
ante completum decimum octavum
absque Parentum consensu contracta,
declarentur nulla, nisi ubi parentes de
suo consensu rogati ad nuptias honeste
a filiis expetitas inique dissentirent, cu-
jus tamen repulsæ cognitio Episcopi
judicio relinqueretur, adeo, ut tunc, si
Episcopus nullam legitimam hujus re-
pulsæ causam subesse judicet, filii fa-
milias obtenta ejusdem Præsulis facul-
tate matrimonium contrahere valeant.

§. LXV.

*Lotharingii Cardinalis sententia circa
hoc argumentum.*

Suaferat Lotharingius Cardinalis, ut
ad Canones propositos alius addice-
retur, ubi damnaretur opinio Calvini,
docentis, ob diversam religionem, aut
ob affectatam conjugis absentiam, vel ob
alias causas, quæ conjuges a mutuo vitæ
confortio impedirent, matrimonii vin-
culum dissolvi. Id tunc quadraginta so-
lum Patribus probatum est, sed postea
reliquis consentientibus acceptata est
hæc Cardinalis propositio: de clande-

Sæcul XVI
A.C 1563.

stiniis vero matrimoniis ita idem effa-
tus est: „quamvis offensæ, quæ in
„Deum inde proveniunt, non expende-
„rentur, sed solum civilis status detri-
„menta considerarentur, liquido tamen
„cognoscitur non utilitas modo, sed ex-
„trema etiam necessitas ea irrita de-
„clarandi: præterea omitto cuncta bo-
„na, quæ in Rempublicam redundant,
„dum legitima conjugia instituuntur,
„& vaga prohibentur: quatuor autem
„numerantur hujusmodi bona scili-
„licet I, cognationum unitas, II. fides
„conjugalis, III. beneficium prolis, IV.
„gratia Sacramenti: dum econtra cum
„summo damno amittitur maritalis fi-
„des, si alter conjugum, arbitrato suo
„potest vinculum conjugale dissolvere,
„adeo, ut sæpe adulteram quasi uxo-
„rem impune in thorum inducere va-
„leret, vera uxore veluti concubina re-
„pulsâ: insuper inde Ecclesiæ occasio
„frequenter præbetur rejiciendi verum
„conjugium, & adulterium tanquam
„legitimum conjugium comprobandi:
„nec minus tollitur bonum prolis, quan-
„do quidem sæpe contingit, liberos le-
„gitimos despici tanquam nothos, no-
„thos vero tanquam legitimos antefæ-
„ri, ac denique ob tam grave delictum,
„Sacramenti gratia in sceleris sordes
„convertitur. Opto itaque, ut præ-
„ter

ter solemnes alios ritus ad Sacramen-
 „ti virtutem etiam Sacerdotis benedi-
 „ctio in decreto adderetur: si enim
 „hæretici petierunt, ut impii ipsorum
 „ministri nuptiis bene precentur, mul-
 „to convenientius id agendum in Ec-
 „clesia catholica, in qua veri sunt Dei
 „ministri, verique Sacerdotes: præte-
 „rea irrita esse reddenda censeo matri-
 „monia contracta a Filiis absque paren-
 „tum voluntate, sicuti decretum præscri-
 „bit; rationis enim, & naturæ lumen di-
 „ctat, quod munus Patris sit filio dare u-
 „xorem, prout idem habetur in exemplis
 „sacræ Scripturæ, ubi semper constat,
 „filias fuisse ab earum Patribus in ma-
 „trimonio collocatas: attamen si vel-
 „lent fortasse parentes, assensu non præ-
 „stito, eas cogere, aut ad claustra sub-
 „eunda, aut ad contrahendum conju-
 „gium cum viro ipsis minus accepto,
 „poterit ab Episcopo huic rei prospici.
 His dictis Cardinalis unicum in hoc
 decreto mutandum proposuit, cum e-
 nim hæc auctoritas utrique parenti tri-
 buenda non sit, ideo loco vocis, *Parentum*,
 dicatur potius, *Patris*: id vero
 consonum esse ajebat, non modo juri
 naturali, sed civili etiam, necnon legi-
 bus latis a Christianis Imperatoribus,
 quales erant Theodosius, Valentinia-
 nus, & Justinianus, qui diserte prohi-
 bue-

Sæcul. XVI.
 A.C. 1563.

Sæcul. XVI. buerunt ejusmodi matrimonia, quibus
A.C. 1563. deest Patris consensus, quin tamen hisce
 prohibitionibus Episcopi, & Concilia
 unquam repugnassent.

§. LXVI.

*Madrutii Cardinalis, & Patriarchæ
 Veneti sententia.*

*Pallav. c. 4.
 n. 7. & 8.
 Viscont. to. 2.
 dans le billet
 de la Lett.
 63. p. 257.*

Madrutius Cardinalis contraria opi-
 natus ita differebat: „ Profecto
 „ non occurrunt validæ rationes, ob quas
 „ Ecclesia post continuam tot sæculo-
 „ rum consuetudinem ad rem adeo no-
 „ vam adducenda sit, hinc corrupte-
 „ las potius reparandas censeo, easque
 „ conditiones interdicendas, quibus hæc
 „ matrimonia sæpe noxia reddebantur,
 „ idque severis etiam pœnis inflictis pro-
 „ hibendum arbitror: „ Ejusdem quo-
 „ que sententiæ erat Joannes Trevisa-
 „ nus Patriarcha Venetus, qui hæc edi-
 „ xit: „ Ecclesia potestate caret nulla de-
 „ clarandi hæc matrimonia, eoquod illa
 „ irritum pronuntiare non valeat id, cui
 „ tota natura, & Sacramenti essentia in-
 „ est, quamvis ritus ad illud requisiti de-
 „ sint: proin minus adhuc irrita effici
 „ possunt matrimonia contracta a filiis
 „ familias absque parentum voluntate,
 „ cum per hoc libertas ab illis tolla-
 „ tur, quam tamen ab ipsa natura acce-
 „ perunt, nam si naturæ lex eos reddit
 „ ido-

Sæcul. XVI.
A.C. 563.

„idoneos ad copulam, cum foemina duo-
„decimum annum complet, & mas de-
„cimum quartum, hinc juri naturali
„obsistitur, si genitoris arbitrio per-
„mittatur prorogatio hujusce temporis
„ad decimum sextum, & decimum o-
„ctavum ætatis annum.

§. LXVII.

*Granatensis Archiepiscopi sententia de
ejusmodi matrimoniis omnino
nullis.*

Alia fuit opinio Granatensis Archi-
episcopi, qui ita censebat: „Si po- *Pallav n.9.*
„tuere irrita fieri ab Ecclesia etiam con-
„jugia, quæ prius contracta ex jure
„naturali subsistebant, cujusmodi erant
„inter infidelem, & fidelem, multo
„magis id ab Ecclesia fieri potest in ma-
„trimoniis primum contrahendis: pro
„certo autem habetur, quod ipsi Eccle-
„siæ potestas insit dirimens impedimen-
„tum inducendi inter eos, quibus an-
„tea id liberum erat ex quovis alio jure:
„id enim declarat impedimentum pro-
„veniens ex affinitate spirituali, quæ
„meræ legis Ecclesiasticæ vinculum est:
„Poenitentia quoque Sacramentum est,
„& tamen sublata fuit ab Ecclesia vis
„absolutioni, quæ ab aliis, quam a pro-
„prio Pastore conceditur: dubitatio i-
„gitur non in Ecclesiæ potestatem ca-
„dit,

Sæc. XVI.
A.C. 1563.

„dit, sed in hujusmodi constitutionum
„opportunitatem: hæc vero mihi ma-
„xima videtur, ob incommoda ab aliis
„adducta: porro quod hoc novum sit,
„nihil obstat: si enim talis ratio valeret,
„fieret, ut nulla unquam sanctio nova
„pro bono regimine, atque Ecclesiæ u-
„tilitate sit statuenda.

§. LXVIII.

Rossanensis Archiepiscopi iudicium.

Postea ordine suo Castanea Rossanen-
sis Archiepiscopus hæc proponebat:
„Supervacaneum videtur, in disputatio-
„nem vocare, an ejusmodi potestas
„competat Ecclesiæ; quamvis enim
„re ipsa communior Theologorum opi-
„nio hanc potestatem in Ecclesia agno-
„scat, ab ea tamen quæstione Concilio
„abstinentum est, nullamque desuper
„legem condere oportet; quippe cete-
„ra exempla circa impedimenta, quæ
„induxit Ecclesia, nihil comprobare vi-
„dentur, nam ea per illam statueban-
„tur, ut inhabiles ad contrahendum in-
„ter se reddiderit duas personas, quæ
„antea erant ad id aptæ: ast in præ-
„senti casu, habilitate in Personis per-
„manente, duntaxat naturæ Sacramen-
„ti adjiceretur modus: verum utcumque
„res se habeat, legem desuper condere
„non expedit, ne occasio detur hæreti-
„cis

„cis destruendi Sacramenta, quia prio-
 „ribus sæculis id factum non erat, quam-
 „vis tunc eædem causæ militassent: „
 porro quod spectabat ad filios, animad-
 vertit, quod a juvene e patria sua e-
 gresso parentis assensus facile haberi non
 possit, adeoque, si prohiberetur eo non
 obtento uxorem ducere, proximo vio-
 landæ castitatis periculo exponeretur.

Sæc. XVI.
 A.C. 1563.

§. LXIX.

*Varice Præsulum sententiæ circa idem
 argumentum.*

Postquam hæc sententia a Fuscarario *Pallav. n. IX.*
 Mutinensi Episcopo impugnabatur:
 Antonius vero Ceronius Almeriensis Epif-
 copus aliorum plurium opinioni acce-
 dens censebat, quod Ecclesia clandesti-
 na connubia tanquam irrita declara-
 re deberet: eandem quoque sententiam
 amplectebatur Martinus Rithovius Bel-
 ga Yprensis Episcopus, quamvis ali-
 qui, dum suas proferebant sententias, in
 rebus non adeo magni momenti ab eo
 discrepare viderentur. Ceterum præ-
 termittimus sententias aliorum Præsu-
 lum, quorum alii hæc clandestina ma-
 trimonia esse valida, alii nulla fore
 censebant.

§. LXX.

*Patris Laynesii opinio de hisce ma-
 trimoniis, ut validis.*

Jam

Sæcul. XVI.

A.C. 1563.

Pallav. n. 25.

Jam referemus sententiam Patris Laynesii supremi Jesuitarum Moderatoris, qui probare aggrediebatur, quod ex natura sua malum non sit conjugium clandestinum, cum ita contraxissent veteres parentes nostri, & in compluribus conditionibus id tanquam licitum comprobaretur a moralis Theologiæ Magistris. His præmissis secundo comprobatum reddere nitebatur, ita inquiens: „nunquam Ecclesia ejusmodi „matrimonia reddidit irrita, nam in „allegato Evaristi Papæ decreto postulantur eodem modo multa alia, quæ „tamen connubio minime necessaria „sunt, cum credi vix possit, quod ille „ea requisierit, tanquam ejus efficaciam intime constituentia: insuper „apud Tertullianum, Evaristo propinquum, legitur, quod matrimonia occulta sint firma: Evaristus igitur intelligendus est, quod voluerit matrimonium irritum esse, ubi in ipsum non influxerit interior consensus, sicut in hujusmodi conjunctionibus sæpe contingebat., Hanc interpretationem suam Laynesius comprobabat verbis ad finem additis ab eodem Papa: *nisi propria voluntas accesserit.* Præterea idem affirmabat, sibi non videri profuturum Decretum propositum, eo quod esset in parentum potestate filiorum conjugia per

Sæcul. XVI.
A C. 1563.

per multos annos impedire, eosque pe-
riculo licentioris vitæ exponere. Po-
stea monuit, ejusmodi decretum nec
ab hæreticis, nec apud complures Ca-
tholicorum nationes acceptum iri, a-
deoque innumera illic adulteria secu-
tura, ex quibus oriretur legitimæ suc-
cessionis inversio. Denique causas ad
hoc decretum conficiendum allatas, in
Ecclesia easdem semper perstitisse edi-
xit, atque addidit, ab hujusmodi De-
creto illud præstitum iri, quod Calvini
doctrina jam effectum affirmabat. Tan-
dem asseruit, quod in dubiis tutior sit
a culpa, ac reprehensione, qui nihil
innovat: nec reticuit, valde incertum
esse, an ejusmodi decretum ab Eccle-
sia effici possit; non ergo illius aucto-
ritatem in discrimen esse adducendam
concluserit, ac prolixius demonstravit,
quod non sit in Ecclesiæ jurisdictione
variare divinum jus, atque coarctare
id, quod ab Evangelio con-
ceditur.

HISTO-